

MA PAULUS KA IIL SAGEL A SLURLKA AA UIS PET MA ROM

Ma Paulus aa Lengi sagel ama Romankena

¹ Ngua ma Paulus, i ngua iil sagel ngen pet ma Rom. I ngua dai ma Iesus Kristus aa Aposel na ngua. De ama Ngemumaqa qa nes tem ngua iv aa buaiska na ngua. I qa mak na ngua ip ngul sil ne aa Lengi ama Atlunget bareq ama qaquet. ² De murl ka muvuusep ip diip ke quarl te aa Lengi ama Atlunget bareq ama qaquet. De murl ka qurl aa Aamki-na-ra te aa Lengi ama Atlunget be ra iil ma nget pe ama Langinka. ³⁻⁴ I lunger iara ama Lengi ama Atlunget dai sever aa Uimka ma Iesus Kristus aaur a Barlka. I lua i qa men saver ama aivetki be qa men, i ama qaqeraqa na qa, mene ama barlka ma Daivit aa liinka. Dav ama Ngemumaqa aa Qevepka ama Glasingaqa dai qa reqerl auut ai ma Iesus Kristus dai ama Ngemumaqa aa Uimka. Ama Ngemumaqa qa maarl ne aa Uimka naver ama aapngipki be uuret lu ai ma Iesus Kristus dai aaur a Slurlka de maikka aa dlek peviit. ⁵ I maikka ama Ngemumaqa qa sem madlek nauut ne ma Iesus aa ngimsevetki iv uuret matna aa rletki ama atluqi. Be qa nem ngua i aa Aposel na ngua, ip ngu ruirl se ama qaquet mai ver ama aivetki ip ta tu araa qevrep de re narligel ma Iesus aa Lengi. ⁶ De qerlka ama Ngemumaqa qa nes tem ngen, ip ngen barek ma Iesus Kristus.

⁷ I luqa iara ama Langinka dai sagel ama Kristenkena vet ma Rom. I sa ama Ngemumaqa qa nes tem ngen ip ngen bareq a qa, ip maikka ngen dru a ngen a qevep ne ama revan. I ngen dai maikka vem ka se ngen.

Be ngu nen ka ip ke qurl a ngen te aa ngimsevetki de ama uupka ip kurli ngen maget gel ka, ke ne aa Uimka ma Iesus Kristus.

Ma Paulus Ke Raring Sever A Ra

⁸ Ngu rarles, dai maikka ngua taqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa ne ma Iesus Kristus never a ngen mai. I ngua taqen ne ama atlu sagel ka i raquarli ama qaqet per ama aivetki mai dai rel sil sever a ngen a tuaqevep. I ngen dru a ngen a qevep sever ama Slurlka. ⁹⁻¹⁰ De qatikka ai de vet ngu raring dai de vetpet ngua tu gua qevep sever a ngen. Be qatikka ama Ngemumaqa dai qat drlem ai liina iara dai ama revan. I qatikka qa dai ai de ngut matna bareq a qa nade gua rlan. I ngul sil bareq ama qaqet ne ama Lengi ama Atlunget sever aa Uimka. Be qatikka ngu raring aip kuarik mager ip ngua ren sagel ngen. I qatikka diip liina iara nge ren taqurla i ariq aiv ama Ngemumaqa qe narliip taqurla.

¹¹ Dap maikka ngu narliip ngut lu ngen. De ngu narliip ngu raring bareq a ngen iv ama Ngemumaqa aa Qevepka qe qurl a ngen te aa dlek ip ngene tekmet ne iarang ama rleriirang. De mager ip ngen deraarl malkuil. ¹² Be ariq aip lua i qurli ngu na ngen dai diiv uut tat never a na ne auur a tuaqevep bareq a na. ¹³ Guariqena, maikka ngu narliip ngene taqat drlem. Ai, ai de vet ngua raqen

ip ngua tit sagel ngen. I gua rletki dai qia mat never iari i quasiaq ai ama Judaqena na ra. Taqurla dai saqikka ngu narliip ngua tat never a ngen. Dap katikka ai de iarang ngere pesdet mene gua aiska.

¹⁴ Maikka vem ngua sa ma Ngemumaqa, be ai de ngu narliip ngua tat never ama qaquet mai. I maikka mager ip ngu su ra mai i ama Grikkena, i ama adrlem-per-a-ra, de ngene lura i ra nep ma qevel i ama semen ta. ¹⁵ Taqurla dai be qasa ngua muvem nanas ip ngul sil ne ama Lengi ama Atlunget bareq a ngen vet ma Rom.

Ama Lengi Ama Dlek Pem Nget Sevet Ma Iesus

¹⁶ Be maikka ngua dai ai de quasiaq ai ama qelep ngua se ama Lengi ama Atlunget nagel ma Iesus Kristus. I liina dai ama Ngemumaqa aa dlek i qet matna ip ke iames ne lura i rlas tem ta men na qa. I qe narliiv ama Judaqena te narli nauirl iv aiv aa de sagel iari i quasiaq ai ama Judaqena na ra. ¹⁷ I ama Lengi ama Atlu nget ngere teqerl auut ai ama Ngemumaqa aa aisiirang dai ama seserl iirang mai. De qatikka ama aiska iv uut drlem sever a qa, dai mager iv uut narligel aa lengi, de rlas tem uut men na qa, ip katikka raquarl ama lengi i murl nge men nauirl dai nge taqen ma', 'Lura i ama seserlta dama Ngemumaqa aa saqang dai lura i re narligel de ra tu araa qevep. Be lura dai diip te iames masmas.' *Hab 2.4*

Ama Rarlimini I Ama Ngemumaqa Qe Serlin

¹⁸ Kurl ama Ngemumaqa vuusep de qe teqerl ne aa serlinki sever ama qaquet araa viirang arle ves. I maikka qe serlin sagel ama qaquet i quasik ta tit kur aa gamansena. I maikka rat drlem se aa lengi

ama seserl nget dap te lenges na nget be quasik ta tit kut nget. ¹⁹ I ama rarlimini i qe serlin a ra, dai i sa raquarli qa qurl a ra re ama saikngias ip te taqat drlem se qa. ²⁰ I be uuret lu ama aivetki i ama Slurlka qa matna ver a qi ne aa dlek, i baing se liirang aa sekgames ne aa dlek. De uut drlem ai ama Ngemumaqa dai maikka qa veviit daleng me uut. Be maikka ama tekmeriirang per ama aivetki, dai mager iv iirang ngere teqerl auut ai qa dai qurli qa. Be liirang aa dai iirang ngerel sil ba uut sever a qa. Be quasik mager iv ama vura re tuqun ai quasik tat drlem se qa, de qerlka quasik mager ip ta taqen na qerang.

²¹ Dai ama rarlimini i murl iari ama qaqet dai rat drlem se qa dap kuasiq ai re palu gel ka. Dap per araa tuaqevap dai kuasiq ai ra taarl ne aa rlenki. I maikka kuasiq ai ra taqen ne ama atlu sagel ka sever ama tekmeriirang i qen ban a ra rem iirang. Be maikka ra, dai ama dul men araa ning. Be araa tuaqevap dai ngere kabaing be qurli ra ve ama arlenki. ²² Be re tuqun ai ra dai araa saikngias, dap ta, dai ama qabaing per a ra. ²³ De ama Ngemumaqa i qe iames masmas, dai ver araa tuaqevap dai re kirlvem se aa ansinki, de sagel araa tekmeriirang i liirang aa i re lautu sever iirang. Be ama Ngemumaqa i qurli qa masmas, dai kuasiq ai re lautu sagel ka. Dap te lautu sevet liirang aa i ai de kuasiq ai qurli iirang masmas. I liirang aa i re lautu sagel iirang, dai iirang ngerem ngim taquarl ama qaqet de ngen ama uaik, de ngen ama aurl, de ngen ama qem, i liirang aa i re tekmet niirang.

Ama Tekmeriirang Ama Viirang I Iirang Muqas Muqas

²⁴ Taqurla de ama Ngemumaqa aa ding se ra ip ta tit de re tekmet ne ama viirang. Be ama tekmeriirang ama viirang, i re narliip te lenges nana niirang dai re tekmet niirang be re lenges nanas. ²⁵ De lura ama qaquet dai ra qirlvem sa ma Ngemumaqa aa lengi ama revan nget, dap sagel ama tekmeriirang ama kaaqiirang. De re lautu sagel liirang aa naver ama aivetki. Dap kuasik te lautu sagel ama Ngemumaqa i qa rekmet ne liirang aa. Dav uut i aa uis, dai mager iv uure barl aa rlenki masmas, a revan.

²⁶ Ama qaquet te tekmet ne liirang aa raqurla, de ama Ngemumaqa qa qirlvem se ra de aa ding se ra ip ta tit de re tekmet ne liirang aa ama qeleves pem iirang ip katikka raquarl te narliip. I ama nankina dai qasa quasiq ai re ne ama quatta, dap katikka ama nankina dai re nanna. ²⁷ Dai saqikka raqurla i quasiq ai ama quatta te ne ama a nankina. De qatikka ama quatta dai nge rarles i araa rut nge taarl madlek sever a na. Be ama quatta dai re tekmet ne ama tekmeriirang ama qeleves pem iirang i re nanna. Be ve araa qetdeng dai re taneng ama muvetki muqas muqas sevet liirang aa i arle ves ama viirang i re tekmet niirang.

²⁸ De ama qaquet dai maikka quasik te narliip ta tu araa qevrep sagel ama Ngemumaqa. Taqurla de qa qirlvem se ra, de aa ding se ra ip katikka ra tit kur araa tuaqevrep ama vunget. Taqurla be maikka qurli ra men ama viirang i iirang muqas muqas. ²⁹ Be gel lura ama qaquet dai ama ngervem-iirang ngere riirl de ngene iarang ama vi-

irang muqas muqas. I liirang aa dai re siquat ip te kiarlet ne iarang nagel iari. De re serlin maden de re karlu, de re peleng, de re kaak, de ra taqenses, i re taqen nana mavik, de ra taqen sena, dap kuasiq ai re tekmet ne ama revan. ³⁰ Be maikka quasik pem ta se ama Ngemumaqa. De qatikka ra tu araa qevap ai ra dai ama barlta na ra, be re barlnas. De qatikka re mali re ama ais ip te tekmet ne ama viirang. De quasik te narligel araa lavu. ³¹ Be ra dai ama qabaing per a ra be quasik mager ip ta tu araa qevap sever ama tekmeriirang ama atliirang. Be de araa rlan dai kuasiq araa nge ama arlem naver iari. Baip te serlin nana de saqias narevanau dai quasik mager iv araa atliini. De kuasiq araa ngimsevetki naver iari. ³² De lura ama qaqet dai rat drlem se ama Ngemumaqa aa tuvetki, i lura dai rat drlem ai qa dai mager ip ke kot se ra ip tep ngip. Dap katikka ama arlias per a ra ip te tekmet ne araa viirang. Be ra tu araa qevap ai saqikka lura i re tekmet ne liirang taqurla ama viirang, dai qatikka re tekmet ne ama atlu aa.

2

Ama Ngemumaqa Dai Qe Kot Se Ama Qaqet Mai

¹ Arik ngen dru a ngen a qevap ai mager ip ngene kot se iari ama qaqet, dai ngene tekmet ne ama vu. Be qerlka ngen a ngen dai ama vura na ngen. I ngenel sil se lura dap saqikka ngene tekmet ne ama viirang i ra, re tekmet niirang. Taqurla be liina i ngene kot se ra dai saqikka ngene tekmet nanas be ama vura na ngen. ² Dai uut drlem ai ama Ngemumaqa dai diip ke kot

se lura raqurla i re tekmet ne ama viirang. Be qatikka aa kot dai maikka ama seserl nget. ³ Dap ngen i ai de ngen drlem sal sil se iari i re tekmet ne ama viirang taqurla. Dap kerlka ai de ngen a ngen, ngen tekmet ne liirang aa ama viirang. Taqurla dai ngen drlem ai diiv ama Ngemumaqa qe kot se ngen a ngen. I quasik maget ip ngen iing tiq ama Ngemumaqa aa kot.

⁴⁻⁵ I ama Ngemumaqa dai qatikka ai de masmas de ama atluqa bareq a uut. De qatikka ai de quasiq ai masmasna qe guirltiq ama vu bareq a uut. Dap katikka ai de qa tu de ver a uut. I ai de qurli qa de ver a uut iv aip de uut guirltik per auur a rut. Dap kua quasik ngen drlem be qatikka ngenem ngim mas temanau namen na qa? Ama revan aa. I maikka de a ngen a rlan dai ama alkuil be quasik maget ip ngene guirltik per a ngen a rut. Taqurla dai be ngene ngingdemna ne a ngen a ranbandem ama vunget nagel ama Slurlka. I diip ngene taneng lungera ama ranbandem ama vunget pet luqa ama nirlaqa i diip ke teqerl ne aa serlinki. I diip pet luqa ama nirlaqa dai diiv ama qaqet te lu ama Ngemumaqa aa kot ama seserl nget. ⁶ De diip ka ratmet se ama qaqet mai de qatikka qe van a ra re ama ranbandem kut liirang aa i sa ra rekmet niirang. ⁷ Dap nemta i ai de slepslep per a ra se ama Ngemumaqa aa tekmeriirang ama atliirang, i re mali re ama ais ip kurli ra, re na qa, de re riirl aa rlenki de re mali re ngen ama iames dai quasik mager ip lenges na ra. Be ama Ngemumaqa dai diip ke van a ra re ama iames masmas nagelemiis. ⁸ Dap lura i quasik ta tit kur aa gamansena ama seserl nget, de lura i ra

teksenas, dai diip te raneng aa serlinki. De lura i ra mugelnas ne ama tekmeriirang ama viirang, dai diip te lu ama altingki. Be liirang aa i diiv iirang nge ren per a ra, dai ama merlen iirang i iirang muqas muqas. ⁹I diip teng ning de diiv ama arlemigl na ra. I liirang aa dai diiv iirang nge ren per ama qaqet mai. I diiv ama Judaqena nauirl baiv aa de sagel lura i quasiaq ai ama Judaqena na ra. ¹⁰Dap lura i ra mugelnas ne ama atliirang, dai diiv ama Ngemumaqa qe qurl a ra re aa ansinki de qa taqen ama atlu sagel ta. De qe tekmet na ra iv ama uupka de araa rlan. I diip ke tekmet taqurla bareq ama Judaqena nauirl baiv aa de sagel lura i quasiaq ai ama Judaqena na ra. ¹¹I ama Ngemumaqa dai qe kot se ama qaqet taquarlina.

¹²I lura i quasiaq ai ama Judaqena na ra, i ai de re tekmet ne ama viirang, dai de quasik tat drlem se ama Ngemumaqa aa Lo. Dai diip kuasik ka taarl na ra ne aa Lo i saqikka raquarl i qa taarl ne ama Judaqena dap saqi diip ke lenges na ra. De saqikka lura ama Judaqena i rat drlem se ama Slurlka aa Lo dav ai de re tekmet ne ama viirang, dai diip ka taarl na ra kurl aa Lo. ¹³De lura ama qaqet i re narli ama Ngemumaqa aa Lo mer araa asdem naik, dai diip kuasiaq ai qa tis ta ai ama seserlta na ra. Dap lura i maikka ra tit kur ama Slurlka aa Lo mai, dai diip ka tis ta, ai ama seserlta na ra. ¹⁴De lura i quasiaq ai ama Judaqena na ra, de quasiaq ai rat drlem se ama Slurlka aa Lo, dap per araa mugunes dai re tekmet ne ama tekmeriirang ip saqikka raquarl ama Lo ngerel sil. Ama revan, i quasiaq ai rat drlem se ama Ngemumaqa aa Lo, dap katikka ra tit kur araa tuaqevep be qatikka

araa tuaqevap dai araa Lo aa. ¹⁵ Be qatikka de araa rlan, dai rat drlem aip ngu lu ama atliirang nanaa de ngu lu ama viirang nanaa ip katikka raquarl ama Lo nge taqen. Be de araa rlan dai rat drlem aip kua ra tit kur ama atliirang dap kuarl ama viirang. ¹⁶ Dav ama lengi dai diip ma Iesus Kristus ke kot se uut. Be diip ke reqerl a uut ne auur a tekmeriirang ama viirang i ai de uure trles iirang de auur a rlan. I maikka diip ke tekmet taqurla vet luqa ama nirlaqa i diiv ama Ngemumaqa qa taarl ne ama qaqet mai.

*Ama Judaqena I Rlas Tem Ta Mene Ama Lo Dav
Ama Lo Nge Kot Se Ra*

¹⁷ Dap ngen ama Judaqena i rlas tem ngen mene ma Moses aa Lo, dap kua ai de ngen dru a ngen aa qevap marevan? I ai de ngene barlnas naver ama Ngemumaqa i ngene tuqun ai ngen namen na qa. ¹⁸ Be ai de ngen drlem aip ngu lu qe narliip se ngen ip ngene sana. De ngen drlem se aa tekmeriirang ama atliirang i raquarli ngen diit kur aa Lo. ¹⁹ De ngen dru a ngen a qevap ai ngen diit nanaik lura i ama rlenta. De ngen dai ngene tuqun ai ngen dai ama nirlaqa barek lura i qurli ra ve ama arlenki. ²⁰⁻²¹ De ai de ngen dru a ngen a qevap ai ngen mugelnas ip ngene su lura ama sementa de ngen ama arluis te ama Ngemumaqa aa Lengi ama Atlunget. Dap ngen i ai de ngene su ama qaqet te ama Slurlka aa lengi, dap kuarl ai de ngene sunas taqurla? Be ai de veriang de ai de ngene tuqun ip kurl ama qaqet te suam dap kuarl ai de quasik ngene suam? ²² De ai de ngene su ip kula re tekmet ne ama vu i re

matna de araa rlan ne ama Qevepka. Be quasik maget iv uut tu auur a qevep sevet luqa ama merlengaqa per ama qetdingki naik. Be lura ama Judaqena i ra tit kur araa murta araa gamansena ne ama qetdingki, dap maikka quasiaq ai nade araa rlan, dai quasiaq ai ama revan se ra. Be liina i ama Ngemumaqa aa merlengaqa, dai quasiaq aip men ama qetdingki naik, dap liina dai maikka ip dama qaqeraqa aa rlan. De lura ama Judaqena ama revan se ra, dai quasiaq ai re mali re ama lengi ama atlungget nagel ama qaquet. Dap te narliip se ama Lengi ama Atlungget nagel ama Ngemumaqa.

3

Ama Viirang Dai Quasik Mager Iv Iirang Sev Ama Atliirang Arle Ves

¹ Be ngu lu uut, i ama Judaqena dai quarl ama barl uut daleng iari ne liina i re sesik per auure uis ama quatta i ama Ngemumaqa aa merlengaqa? Kuasik. De quarl a nge ama rarlimini ama atliini ve liina angera rleng? ² Ii, maikka ama tekmeri-irang ama atliirang pe liina angera rleng bareq ama Judaqena. I liina dai maikka ama barliini dai raqurliani. Ama Ngemumaqa qa qurl ama Judaqena te aa lengi ip te teqerl ama qaquet per ama aivetki mai. ³ Ama revan, i iari ama Judaqena dai quasik ta tu araa qevep sever ama Ngemumaqa. Dap liina dai qua diiv iini ngere riktik de ama Ngemumaqa aa lengi i qa muvuusep? Maikka quasik. ⁴ I uut mai ama qaquet dai naqatikka ai de uut drlem sa kaak. Dav ama Ngemumaqa aa lengi

dai ama revan nget ip taquarl ama lengi nev ama Langinka ngerel sil ma',

Diiv uut drlem ai gia lengi dai ama seserl nget. De maikka diip ngi uirl se gia qumespik i aip ta taarl na ngi. *Sng. 51.4*

⁵ Ariq aiv iak namene lura i quasik ta tu aa qevep dai qa taqen taqurliani ma', 'Aiv uure tekmet ne ama vu dai liina ngere taqa teqerl, ai ama Ngemumaqa dai qa muqas i qa dai ama seserlka.'

Dai qua mager iv uure tuqun, ai ama Ngemumaqa dai quasioq ai ama atluqa na qa i aip ke kot se uut? ⁶ Maikka quasik. De ariq aip kuasioq ama Ngemumaqa qa kot se uut, dai diip kuasioq ai qe kot se ma aivetki mai. ⁷⁻⁸ I iari ra taqen se ngua ai ama vuqa na ngua. I rel sil ai ngu tuqun iv uure tekmet ne ama vu ip diiv uure taqat lu ama Slurlka aa atliirang tuarl. Aip ngu kaak dai liirang aa nge taarl ne ama Slurlka aa rlenki, i aa lengi ngere ruirl se gua uang ama lengi ama kaaknget.

Dap ngu lu nanaa be qe kot se ngua ai ama vuqa na ngua. Dap ngua taqen sagel lura i ra taarl metna taqurla ma', 'I diiv ama Ngemumaqa qe kot se ngen sevet liina arle ves.'

Ama Qaqet Mai Dai Ra Rekmets Ne Ama Vu

⁹ Taqurla dai nanaa? Kua mager iv uut ama Judaqena, dai uure tuqun ai ama atlura na uut? Dav iari dai quasik. Maikka quasik. I sa ngua reqerl a ngen na uut ama Judaqena, de lura i quasioq ai ama Judaqena na ra. Dai uut taquarlina. I uut mai, dai ama viirang sev auut pes. ¹⁰ I ama lengi ve ama Langinka dai ngerel sil taqurliani ma',

‘Ama qaçet mai ver ama aivetki, dai maikka quasıq ama seserl a qek. Maikka quasik. ¹¹ De maikka quasıq a qek i qat drlem se ama Ngemumaqa aa gamansena. De maikka quasıq a qek i qe narliip ke mali ip kat drlem se ama Ngemumaqa. ¹² De ama qaçet mai dai ra mit puuças namen ama aıska ama atluqa. Be ra mai, dai qasa quasik maget na ra qur a qeni. I maikka quasıq a qek i qa rekmet ne a nge ama atliini, maikka quasik. ¹³ Be araa lengi, i baing baing se nget nade araa rlan, dai nget ip taquarl ama qaçeraqa aa mas i ra mu qa mer ama demka. De na metta dai buup ne ama kaak pem iirang. De ama lengi na metta dai raquarl ama qenaingki never ama qem. ¹⁴ De maikka buup ta ne ama lengi ama serlinki vem nget, de ngen ama gaingka vem nget. ¹⁵ Be qatikka masmas ra tit ip te lenges ne iari de re peleng ta. ¹⁶ Be qatikka quarl aip ta tit kuaridi de re lenges ne ama tekmeriirang. De re tekmet ne iari ama qaçet be ama arlemigl na ra. ¹⁷ Be qatikka lura ama qaçet, dai quasik tat drlem se liina ip te tekmet ip ma uupka gel iari ama qaçet. ¹⁸ De ra dai quasıq ai reng ning ama Ngemumaqa de quasıq ai re palu gel ka.’

Sng. 14.1-3 Ais. 59.7-8

¹⁹ Be iara uut drlem ai aiv ama Lo nge taqen nanaa, dai ngere teqerl ne lura i qurli ra ve ma Lo aa rlut. Be liina dai uut drlem ai ama vura nauut be quasik mager iv uure piirlit ama Ngemumaqa aa kot. A revan, i ama Ngemumaqa dai diip ke

kot se uut mai ama qaçet per ama aivetki. ²⁰ I raquarli liina i ra tit kur ama Lo, dai quasik mager iv a qek ke reqerl nanas ai ama seserlka dama Ngemumaqa aa saqang. I ama Lo dai qatikka ngere teqerl a uut ne auur a viirang.

Aip Trlas Tem Ngi Mene Ma Iesus Dai Ama Sesarlka Na Ngi

²¹ Dai ama Ngemumaqa dai sa qa reqerl a uut ne aa aiska i liina i mager iv ama seserlta na uut. I se ma Moses aa lengi de ngen ama Slurlka aa Aamkina-ra araa lengi, dai sa nge sil ba uut ai ama Lo dai quasik mager ip nge tat navet. ²²⁻²³ Uut mai dai quasik mager ip matmat met na uut. I qatikka uut mai dai raquarlina i ama vura na uut. Be quasik mager ip uut tuaqen ama Ngemumaqa aa tekmeriirang ama atliirang. Be ama Ngemumaqa aa aiska ip ke tekmet na uut iv ama seserlta na uut dai qut liina i re rlas tem uut mene ma Iesus Kristus. ²⁴ Be qatikka iara dai mager iv ama Ngemumaqa qe seserl ver ama qaçet ne aa ngimsevetki dap kuasik mager iv a qek ke van. I qatikka ama Ngemumaqa qa vandem per a uut nev ama karabus ne ma Iesus Kristus aa aapngipki. ²⁵ De ama Ngemumaqa dai qa quarl te aa Uimka sekgames ip ke ngip sever auur a viirang. Be maikka aa qerekkka qa rletik sever a uut ip ke lemerl a uut. I qatikka ama Ngemumaqa qa rekmet taqurla ip ke teqerl a uut ai i ai de masmas ke tekmet ne ama tekmeriirang ama seserl iirang. De qatikka ama Ngemumaqa dai ai de aanamek de qe tekmet ne ama atlu i ai de qa tu de ver ama qaçet dav ai de quasioq ai masmasna qe guirltiq ama vu bareq a ra

sever araa viirang arle ves. ²⁶ Pet luqi iara ama giqi de ama Ngemumaqa qa reqerl a uut ne aa tekmeriirang ama seserl iirang. I qe iames ne lura ama qaqet i ra tu araa qevep sevet ma Iesus. De ama Ngemumaqa aa ding se ra ip tat den sagel ka, i raquarli ra dai ama seserlta na ra.

²⁷ Taqurla dai qua mager iv a qek ke barlnas navet liina i ama seserlka? Maikka quasik. I qatikka luqa ama aiska dai vesdet men a qa. I ngu lu i nanaa? I qatikka liina dai uut tu auur a qevep sevet ma Iesus, dap kuasiq ai uut tit kur ama Lo naik. I quasik mager ip uure iames nanas. ²⁸ I qatikka raquarli ama qaqeraqa, dai ama seserlka dama Ngemumaqa aa saqang ne ama tuaqevep naik. Dav iaq ama aiska i ra tit kur ama Lo dai quasik maget na qa. ²⁹⁻³⁰ Dap katikka ama Ngemumaqa dai quasiq ai qe uas te ama Judaqena naik dap ke uas te ngene lura i quasiq ai ama Judaqena na ra. Dap katikka ama Ngemumaqa dai ama quanaska be qatikka diip ke uas te ama qaqet i qur araa tuaqevep sevet ma Iesus. Dav iari i ama Ngemumaqa aa merlengaqa men a ra, de iari i quasiq ai ama Ngemumaqa aa merlengaqa men a ra, dap ta tu araa qevep sevet ma Iesus dai diip te iames. ³¹ Taqurla dai qua diiv uure lenges ne ama Lo i raquarli uut tit kut liina i uut tu auur a qevep sevet ma Iesus? Maikka quasik. Dap liina i uut tu auur a qevep dai uure teqerl ai ama Lo dai ama atlunget.

4

Ama Ngemumaqa Qa Mis Ma Abraham Ke Ne

Ma Daivit Ai Ama Seseŕl Iam I Ian Dru Ian A Qeŕep

¹ Diiv iara ngua taqen sever auut ama Judaqena auur a murlka ma Abraham. I liina i ama seserlka dama Ngemumaqa aa saqang. Dai qua liina i raqarli qa tit kur ama Ngemumaqa aa Lo dap kua nanaa? ² Arik liina i ama seserl ma Abraham i raqarli qa tit kur aa rleriirang naik dai mager ip ke barlnas. Dap ma Abraham dai quasik mager ip ke barlnas dama Ngemumaqa aa saqang. ³ Dav ama lengi nev ama Slurlka aa Langinka dai ngerel sil ma’,

Ma Abraham dai qa tu aa qeŕep sever ama Nge-
mumaqa. Be nevet liina dai ama Ngemu-
maqa qa tis ka ai ama seserlka. *Stt*
15.6

⁴ I ngene lu, ariq aiv iak i qet matna gel ama mastaqa, dai diip ke tal ama qelaing i qur aa rletki. Dap kuasiq ai ama mastaqa qe tuqun ma’, ‘Ngun ban a ngi re lungera naiq ama qelaing i gua arlem.’

⁵ Dap kuasiq ai liina i aiv iak ke tekmet ne ama rleriirang ama atliirang naik dai diiv ama Ngemu-
maqa qa tis ka ai ama seserlka. Dap lura i ra tu araa qeŕep ai mager iv ama Ngemumaqa qe seserl vet lura ama vura i ra tu araa qeŕep naik. Dai diip te iames. I lura dai diiv ama Ngemumaqa qa tis ta ai ama seserlta de aa saqang. ⁶ De saqiaskerlka iak ma Daivit, i qa taqen ne ama atlu sagel lura i ama Ngemumaqa qa tis ta ai ama seserlta na ra. I raqurli rlas tem ta men a qa. Dap kuasiq ai ra tu araa qeŕep sever ama ranbandem never araa rleriirang. ⁷ De ma Daivit ka taqen ma’,

‘Ama qaŕet dai ama arlias per a ra i ariq aiv ama
Ngemumaqa qa lemerl te araa viirang nade

araa rlan. De maikka diip ma uupka de araa rlan, i quasiaq ama Ngemumaqa qet lu araa a nge ama viirang.’ *Sng. 32.1-2*

⁸⁻⁹ De ariq aiv iak i quasiaq ai ama Ngemumaqa qa kot se qa sever aa viirang arle ves dap ka tis ka ai ama seserlka, dai maikka mager ip ma arlias per a qa malai.

Dap kua liina i ama arlias dai barek lura naiq ama qaqet i ama merlengaqa men a ra i ra sik per a ra. Dap kerlka quarl ama arlias barek ngene lura i quasiaq ai ama merlengaqa men a ra? Ii a revan. Dap sa uut narli ai ma Abraham dai ama seserlka i qur aa tuaqevap. ¹⁰ Dap ngu lu qesnada liina nge men? Kua nauirl baiv aa de ama Ngemumaqa qa mu aa merlengaqa men a qa, dap kua nasat? Kuasik. Dap ka mu aa qevap nauirl baiv aa de ama Ngemumaqa qa mu aa merlengaqa men a qa. ¹¹ I as lua nauirl i quasiaq ai qa mu aa merlengaqa men ma Abraham, dap kasa qa tu aa qevap. Baip laiv aa de ama Ngemumaqa qa mu aa merlengaqa men a qa i liina iv iini ngere teqerl ai qa, dai ama seserlka na qa. I maikka ama Ngemumaqa qa rekmet ne ma Abraham auur a murllka taqurla ip barek lura i quasiaq ai ra sik per a ra, dap ta tu araa qevap sever a qa, dai diip ka tis ta ai ama seserlka. ¹² De qerlka ma Abraham auur a murllka dai qa barek lura i ra sik per a ra dap ta tuaqen aa tuaqevap i rlas tem ka men ama Ngemumaqa nauirl, i lua as kuasik ka raneng ama Ngemumaqa aa merlengaqa.

Lura I Ra Tu Araa Qevap Dai Diip Te Taneng Ama Atliirang

¹³ As maikka murl miimek de ama Ngemumaqa qa muvuusep sagel ma Abraham ma',
 'Ngi, gia laanivas dai diip te uas te ama aivetki
 mai.'

Stt. 17.4-6

I liina i ma Abraham ka raneng ama lengi ama dlek pem nget nagel ama Ngemumaqa. Dai quasiaq ai liina i qa tit kur aa Lo. Dap katikka ama Ngemumaqa qa qurl a qa i raquarli ama seserlka de aa saqang i raquarli qa tu aa qevep. ¹⁴ I ama Ngemumaqa dai quasiaq ai qa muvuusep ip barek lura i ra tit kut ma Moses aa Lo naik. Dap ka muvuusep ip barek lura i ra tu araa qevep ne ama revan. Dav arik liina i ama Ngemumaqa qa muvuusep barek lura i ra tit kur ama Lo naik, dai uut iara i uut tu auur a qevep naik dai ama alkuil be auut nevet liina. ¹⁵ I liina dai raqurliani, ma Moses aa Lo i quasiaq uuret taqat dadem nget dai be ngere riirl ama Ngemumaqa aa serlinki i raquarli quasiaq ai uut tit kut nget. Dav ariq aip kuasiaq a nge ama Lo. Dai quasiaq ai a qeni iai iv uut tarlik iini iv uure tekmet ne ama vu.

*Ma Abraham Dai Ama Seserlka I Qur Aa Tu-
 aqevep*

¹⁶ Taqurla dai maikka ama Ngemumaqa qe iames nauut i uut tu auur a qevep. I ne aa ngim-sevetki be qe iames nauut ama vura na uut per ama aivetki. I qa muvuusep nauirl ai diiv aa lengi nge tit nauirl ver ama aivetki mai. Be lungera ama lengi dai nge taarl ne lura ama qaqet i ra tu araa qevep ip taquarl ma Abraham i qa tu aa qevep. I ma Abraham dai auur a murlka i qa uirl nanaiq uut. ¹⁷ De raquarl ama lengi nev ama Slurlka aa Langinka i ngerel sil taqurliani ma',

‘Sa ngua mak na ngi ip diiv ama qaqet naver ama qerlengiirang i buup niirang dai ara mam na ngi. Liina iara dai ama revan dama Ngemumaqa aa saqang. I ma Abraham ka mu aa qevep sever ama Ngemumaqa aa dlek i luqa i qe iames ne ama ngipta. Be aa lengi ngerel sil ai liirang aa i as kuasik baing se iirang dai diiv iirang nge ren.’ *Stt. 17.5*

¹⁸ I ngen lu, murl ama Ngemumaqa qa meraqen ma Abraham taqurliani ma’,

‘Diip gia laanivas, dai raquarl ama ualdang i maikka buup na nget.’ *Stt. 17.5*

Dap ma Abraham dai qasa ama serluqa na qa. Dap kuasiq ai qa virliit taqurliani ma’,

‘Ngu lu nanaa ip diip gua laanivas dai buup na ra?’ *Stt. 15.5*

Dap katiaskerl ka maarl malkuil i qa mu aa qevep ai diiv ama Ngemumaqa qe rekmet taqurla. Taqurla dai saqikka buup ne iari naver ama qerleng mai i ra tu araa qevep ip taquarl ka. ¹⁹ De vet lungera ama niirl de qasa ma Abraham dai aa ages ama 100. (De aa ngerlki ma Sara dai ara ages ama 90.) I maikka qa dai qasa ama serluqa. De saqikka aa ngerlki raqurla i ama serluqi. Be qasa quasik mager iv ianel sel a nge ama arluis.

²⁰ Dap ma Abraham dai qa tu aa qevep sever ama Ngemumaqa aa lengi i qa muvuusep sever aa uis dap kuasik ka tu aa qevep maberl. Be maikka aa tuaqevep dai ngere riirl be ama dlek pem nget. De ma Abraham dai maikka qa taarl ne ama Slurika aa rlenki. ²¹ Be maikka ma Abraham dai qa maarl malkuil i qa tu aa qevep ai diiv ama Ngemumaqa qe quarl te liina i sa qa muvuusep sever iini.

²² Be ma Abraham ka tu aa qevap taqurla be ama Ngemumaqa qa mis ka ai ama seserlka na qa de aa saqang. ²³ Lungera ama lengi i ra iil, ai ama Ngemumaqa qa tis ma Abraham ai ama seserlka de aa saqang, dai quasioq ai liina barek ma Abraham naik. ²⁴ Dap kerlka ra iil lungera ama lengi ip barek ngen auut. I saqikka diiv ama Ngemumaqa qa tis uut ai ama seserlta na uut de aa saqang. I raquarli uut tu auur a qevap sever uut Mam i qa maarl ne auur a Slurlka ma Iesus naver ama aapngipki. ²⁵ I ma Iesus dai ra nem ka saver ama aapngipki ip ke ral auur a viirang. Baiv aa de qa maarlviit naver ama aapngipki ip ke rekmet na uut iv ama seserlta na uut dama Ngemumaqa aa saqang.

5

Ding Se Uut Men Ama Ngemumaqa Ne Auura Tuavev

¹ Sa iara dai uut tu auur a qevap sevet ma Iesus Kristus, taqurla be ama Ngemumaqa qa tis uut ai ama seserlta na uut. Be ma Iesus Kristus auur a Slurlka dai sa qa rekmet nauut iv ama uupka se uut gel ama Ngemumaqa. ² I uut tu auur a qevap sever a qa, be qa men se uut samer aa baniski. Be sa iara dai ama arlias per a uut never ama Ngemumaqa aa ngimsevetki. I maikka uut taarl malkuil i uut drlem ai laip kurl uut pe ama Ngemumaqa aa ansinki. ³ De qerlka uut dai ama arlias per a uut pe ngen ama merlen-iirang naver ama aivetki. Dav uure teving i uut drlem ai liirang aa ngere su uut iv uut taarl malkuil. Be quasik maget ip lekkek pe auur a ngerik. ⁴ De uure teving

dav uut taarl. De ama Slurlka qet lu uut de qe tuqun, ai ama revan se uut. Be liina ngere teqerl auut ai nasat de qurl uut gel ka. ⁵ Be liina dai maikka quasiaq ama qelev uut. I uut drlem ai ama revan i diiv uur raarl gel ka. I ama Qevepka ama Glasingaqa dai ama Ngemumaqa qa qurl a uut, de qa buuv uut ne aa ngimsevetki ngen aa arlem.

⁶ Ngen lu, uut dai quasiaq auur a nge ama dlek iv uut tat never a nas. Dav ama Ngemumaqa qa mu ama nirlaqa, be sa ma Kristus ka ngip sever auut ama vura. ⁷ Ngene narli. Ani quasik mager iv iak ke ngip bareq iak ama seserlka. De saqikka ani quasik mager iv iak ke ngip bareq aa rluuqa ama atluqa ip ke iames na qa.

⁸⁻⁹ Dap ngene lu, katikka raqurla dai ama Ngemumaqa aa arlem malai never a uut. I as lua i ama vura ne auut de ma Kristus ka ngip bareq a uut ip ke iames na uut. I liina i ma Kristus aa qerekkka qa rletik bareq a uut, dai liina be ama Ngemumaqa qa tis uut ai ama seserlta na uut de aa saqang. Dai be ama revan i liina raqurla be uure iames tiq ama Ngemumaqa aa serlinki. ¹⁰ I murl uut dai aa qumespik na uut, dap ka mu aa Uimka ip ke ngip ip ke verleset ne aa serlinki sagelem uut. Dai liina i qa verleset ne aa serlinki sagelem uut dai ama atliini. Dav as maikka liina i iini veviit, dai liina i ama Ngemumaqa qe iames na uut ne aa Uimka ma Iesus aa dlek i qa maarl never ama aapngipki be qe iames masmas. Be uut dai ama quanases mer uut, uut ne ama Ngemumaqa. ¹¹ De saqikka iani, i iini veviit, dai iara dai ama arlias per a uut. I ama arlias per a uut never ama Ngemumaqa i qa rekmet na uut be aa rluavik na uut ne aa uimka

ma Iesus Kristus auur a Slurlka.

*Ma Adam Dai Ama Rarlimini Se Ama Aapngipki,
Dap Ma Iesus Dai Ama Rarlimini Se Ama Iames*

¹² Dai qatiaskerl diip ngua taqen ai ama viirang nge men per ama aivetki i qur ama qaqeraqa ama quanaska ma Adam. I ma Adam ka arles i qa rekmet ne liirang aa ama viirang be ama Ngemumaqa qa arles i qa rekmet ne ama aapngipki. Taqurla be ama qaqet i ra tit kut ma Adam, dai saqikka diip tep ngip. I maikka raquarli re tekmet ne ama viirang. ¹³ As murl nauirl i as kuasik ma Moses aa Lo nge men, dap kasa ama qaqet dai qurl ama viirang de araa rlan, dav arik kuasiq ama qaqet tat drlem ai ra tariq ama Lo, dai quasiq ama Ngemumaqa qe kot se ra sevet liirang aa arle ves. ¹⁴ Dav ama qaqet i nger rarлма navet ma Adam be deng ne ma Moses dai ra ngip mer araa viirang. Ama qaqet mai ra ngip mer araa viirang i quaatta i quasiq ai ra merarliq ama Ngemumaqa aa lengi ama dlek pem nget ip taquarl ma Adam. I ma Adam dai ama qasiquatka sevet ma Kristus i as diip kat den.

¹⁵ Dap luqa ama qasiquatka dai diip kuasiq aip taquarl ma Adam aa viirang i verik se iirang, dap katikka liina, dai diiv ama Ngemumaqa qe quarl te aa ngimsevetki bareq ama qaqet. I ngen lu, maikka ama qaqet i buup i ra ngip, i ra mit naser iak i qa merarliq ama Ngemumaqa aa lengi. Dap liina i iini veviit i uuret lu ama Ngemumaqa i maikka aa ngimsevetki veviit sagel ama qaqet i buup na ra, i re iames ne iak ma Iesus Kristus. ¹⁶ I qatika ma Adam ka rekmet ne ama viini mais

be qa marl se ama Ngemumaqa aa serlinki be qe kot se ama qaquet be quasik mager ip te taqen ne a qerang. Dav iara dai liina i ama Ngemumaqa qa quarl tem iini dai muqas. I qatikka ama Ngemumaqa qet lu ama qaquet araa viirang i buup niirang de qa nem liina be mager iv iini ngere tekmet ne ama qaquet iv ama seserlta de aa saqang. ¹⁷ I ngene lu. Katikka luqa ama qanaska ma Adam aa viini, dai ama rarlimini aa be ama aapngipki qia uung ama qaquet mai. Dap liina i maikka iini veviit dai ama Ngemumaqa qa qurl a uut te aa ngimsevetki ngen aa arlem. De ngene liina i mager ip ka ris uut ai ama seserlta na uut. De liina ama qanas-iini i ama Ngemumaqa qa quarl tem iini, i mager iv iini ngere uirl se uut, be uure iames ne ma Iesus Kristus ama qanaska.

¹⁸ (Maikka liina iara, dai gua lengi a nger arlim per iini). Taqurla dai ma Adam ama qanaska i qa rekmet ne ama viini ama qanas-iini. Be liina dai iini nge marl se ama Ngemumaqa aa serlinki be qe kot se ama qaquet mai be quasik mager ip te taqen ne a qerang. Dap saqikka raqurla, dai iaq ama atluqa ma Kristus ama qanaska i qa rekmet ne ama atlu be mager ip ke iames ne ama qaquet masmas de qa tis ta ai ama seserlta de aa saqang. I qa veriktem se ra katikka. ¹⁹ Be luqa ama vuqa i qa iing ama Ngemumaqa aa lengi dai be maikka buup ne ama qaquet i ama vura. Dap saqikka raqurla i ma Kristus ka narligel aa Mam dai be diip ke uirl se ma qaquet i buup na ra i ra tis ta ai ama seserlta.

²⁰ I murl ama Ngemumaqa qa qurl ma Moses te aa Lo ip ngere teqerl ai araa viirang ngere riirl.

De saqikka ama Ngemumaqa aa ngimsevetki ki riirl ip kiat deng pet liirang aa ama qaqet araa viirang. ²¹ I ama viirang de auur a rlan dai iirang ngere ruirl se uut saver ama aapngipki. Dav ama Ngemumaqa dai qa qurl ama qaqet ama vura te aa ngimsevetki, ip mager iv aa ngimsevetki ki uirl se ma qaqet ip mager iv ama seserl ta de aa saqang. I qatikka liina dai iini nge taarl se ma iames masmas nagel auur a Slurlka ma Iesus Kristus.

6

A Kristenkena Re Iames Gel Ma Kristus

¹⁻² Ngene lu, ani diiv iari ra tu araa qevep taqurliani ma', 'Katiaskerl ani diiv uure tekmet ne ama viirang ip diiv ama Ngemumaqa aa ngimsevetki ki riirl sagem uut.'

Maikka quasik maget! I sa uut meng per auur a viirang ne ma Iesus Kristus aa aapngipki. Taqurla dai qatiaskerl ngu lu nanaa iv uure tekmet ne liirang aa ama viirang? ³ Guariqena, kua ngerlangken per a ngen? Ai sa uut dai ding se uut mene ma Kristus. I lua i ra ukmes tem uut ne aa aapngipki. ⁴ Taqurla dai lua i murl ta ukmes tem uut, dai liina ip taquarl ta qutserl ma Iesus. Be lua i uuret lu i ma Kristus ka maarlviit naver ama aapngipki dai qa maarlviit ne aa Mam aa dlek. Dai iara be auur a mugunes ip taquarl ma Iesus Kristus i qa maarlviit naver ama aapngipki be qe iames.

⁵ Be auur a mugunes dai se ma iameses i raquarli murl ma Kristus ka ngip dai uut dai ding se uut men a qa. De ma Iesus dai qa maarlviit naver ama

aapngipki. Dai saqikka uut dai diip ke iames na uut taqurla. ⁶ Be liina dai iini ngere teqerl auut ai murl ta uadem se ma Kristus men ama lalemka. Dai ama Ngemumaqa qa lenges ne ama dlek nade auur a rlan i ai de ngere riirl ama viirang. I qa rekmet taqurla, ip kuasiq mager iv uut namen ama viirang. ⁷ Dai lura i sa ra ngip dai sa quasik mager iv ama viirang naver ama aivetki ngere kiat met ta.

⁸⁻⁹ I ma Iesus Kristus ka ngip dap kuasiq ai ama aapngipki sev aa uuves. I uut drlem ai ma Kristus, dai qa ngip de qa maarlviit de saqiaskerlka diip kuasik maget ip ka ngip ip maiiram. Dai ariq aiv uut ngip, uut ne ma Kristus, dai uut drlem ai diip kuasiq ai uure ngip mas, dap diiv uure iames, uut na qa. ¹⁰ Dai liina dai ma Kristus ka ngip mais sever auur a viirang. Be iara dai qe taneng ama iames, be qe iames ke ne ama Ngemumaqa.

¹¹ Taqurla dai mager ip ngen deraarl vet liina. I sa ngen perleset ne ama dlek i ai de ngere riirl ama viirang. I ngen perleset ne ama viirang ip taqua luqa i qa ngip. Dap mager ip ngenet lu ai ngen dai ngene iames gel ama Ngemumaqa ne auur a Slurlka ma Iesus Kristus. ¹² Dap kula a ngen a ding se ama viirang iv iirang ngere kiat met ngen per a ngen a mugunes iara ver ama aivetki. De qula ngene narligel a ngen a rut i ama vunget ip ngere ruirl se ngen. ¹³ De qula ngenerl kuarl te ama tekmeriirang mai per a ngen a qetdingki iv iirang ngere tekmet ne ama viirang. Dap liirang aa mai ver a ngen a qetdingki dai ngenerl kuarl tem iirang mai bareq ama Ngemumaqa. I ngene tekmet taqurla, ip taquarl lura i ra maarlviit naver

ama aapngipki be re tekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang.

¹⁴ Dap kurl ama viirang sev a ngen pes. I sa raquarli iara dai qurli ngen pe ama Ngemumaqa aa ngimsevetki i qe uas tem ngen. Be sa ma Moses aa Lo dai quasiq ai ngere kiat met ngen saver ama kot. ¹⁵ Taqurla dai ani aiv iari re snanpet taqurliani ma', "Dai ani maget iv uure tekmet ne ama viirang? I raquarli qurl uut pe ama Ngemumaqa aa ngimsevetki i sa quasik ma Moses aa Lo ngerel sil se uut." Maikka quasik maget."

¹⁶ I maikka ngia drlem ai ariq aip ngia quarl temiis bareq iak dai diiv aa buaiska na ngi. Be maikka diip ngia tit kur aa lengi. Dai ariq aiv ama viirang ngere kiarlet met ngi be ngia tit kur iirang dai diip ngia ren per ama aapngipki. Dav ariq aip ngi narligel ama Ngemumaqa dai diiv ai ama seserl ngi de aa saqang. ¹⁷ Dav iara dai mager iv ama arlias per a ngen naver ama Ngemumaqa, i raquarli ngen guirltik per a ngen a rut. I mekai nauirl dai ngen mugelnas ne ama viirang, be ngene lenges nanas. Dav ama Slurlka qa su ngen te ama Lengi ama Atlunget de ngen narligel ka nade a ngen a rlan.

¹⁸ Taqurla de ama Ngemumaqa qa veriktem se ngen naver ama gamansena i ama vu nget i nge iais per a ngen. De ngen manepnas be sa ngene narliip ngene narligel ama Slurlka aa gamansena ama seserl nget. De qurli ngen i ama Ngemumaqa aa buaiskena.

¹⁹ Katikka ngua taqen sevet liirang aa ip taquarl ama qasiquarl-iirang i raquarli a uur a qetdingki dai ara dlek ip ki lenges nauut. I ngen drlem ai

mekai nauirl i ama qetdingki ara dlek dai nget daleng me uut be uut mugelnas ne ama viirang i buup niirang, be maikka ai de vet de uure lenges ne ama Ngemumaqa aa lengi, be liirang aa ama viirang dai iirang ngere riirl maden. Dap kurli. Dap mager ip ngene kuarl te a ngen a qetdingki sagel ama Slurlka iv aa uis na ngen. De mager ip ngen drugelnas ne aa gamansena, de ngen aa tekmeriirang ama seserl iirang. De diip baing se ma Slurlka aa gamansena varlen me ngen. ²⁰ I ngene lu, mekai nauirl dai ngene narligel ama qetdingki ara gamansena, de maikka quasik mager ip ngeneng ning ama Slurlka aa gamansena i ama seserl nget. ²¹ Dai qatika ama asmes naver ama aivetki ara gamansena dai qi tal ama viirang, be maikka ama qelev uut tik liirang aa mai. I qatika liirang aa dai iirang ngerel uirl se uut saver ama aapngipki. ²² Dav iara dai sa ama Ngemumaqa qa veriktem se ngen naver ama gamansena i ama vu nget i nge iais per a ngen. Be sa qurli ngen ama Ngemumaqa aa buaiskena na ngen. De diip baing se ama gamansena ama atlunget, be diip ngen drugelnas ne ama mugunes naver ama Slurlka aa tekmeriirang. Be diip ngen taneng ama iames mas mas. ²³ I ama gamansena naver ama aivetki dai ama aiska saver ama aapngipki mas mas. Dav ama Ngemumaqa dai qerl kurl auut te aa ngim-sevetki, dap kuasik mager iv uure van a qa. Dai mager iv ama qaquet te iames mas mas i ariq aip trlas tem ta men ma Iesus Kristus, auur a Slurlka.

7

Ama Qasiquatka Ne Ama Lo

¹ Gua seviraqi, diiv iara ngul sil ba ngen ne ma Moses aa Lo, i ngene taqat drlem se nget. Taqurla dai maikka ngen drlem ai ama Lo dai ngere uirl se ma qaqeraqa i as lua i qe iames. ² Dai ngene narli sevet liina iara i ngu siquat. Ariq aiv iaik i qi ngerlvet, dai maikka maget ip kurli qi, ki ne ara ak i as lua i qe iames. Dav ariq aip lua i ara ak ka ngip dai sa quasiaq ai ama ngerlvet angera Lo nge quap per a qi. I sa qi dai ama sauaiikki. ³ Dav ariq aip luqia i qia ngerlvet ne iak dav ara ak dai as ke iames dai ama Lo ngere teqerl ai luqia qia angeses. Dav ariq aiv ara ak ka ngip dai sa quasiaq ai ama ngerlvet angera Lo nge quap per a qi. Taqurla dai maget ip ki ngerlvet ne iak. I liina dai quasiaq ai qia angeses.

⁴ Guariqena, ngul sil vet liina raqurliani. Ama Ngemumaqa qe narliip se uut ip ding se uut men aa Uimka ma Kristus i luqa i qa maarl naver ama aapngipki. De qe narliiv uure riirl ama rleriirang bareq aa Mam. I lua i ma Kristus ka ngip dai verleset ne ama Lo angera dlek never a uut. Dai saqikka ngen prleset ne liirang aa i iirang angera dlek i ai de iirang ngere uas tem ngen. ⁵ Ai de aanamek de auur a rut ngere riirl ama viirang de uur a rlan. De ma Moses aa Lo ngere tekgeel uut iv uure tekmet ne ama viirang, i raquarli ama qetdingki dai qiat drlem sa nging ama Ngemumaqa aa lengi. Be liirang aa ama viirang i uure tekmet niirang dai iirang nge men se ama aapngipki bareq a uut. ⁶ Dap ma Kristus ka ngip sever ama viirang i ai de iirang ngere iais per a uut be sa veriktem se uut namen ama Lo. Be sa iara dai ama iamesta na uut. Be iara dai uuret matna

bareq ama Ngemumaqa i uuret dadem ama aiska ama iameska. Dap kuasiq ai uut tit kut ma Moses aa Lo, dav ama Qevepka ama Glasingaqa dai qe ruirl se uut.

Ama Lengi Sever Ama Lo

⁷ Sa ngua iil, ai ma Moses aa Lo ngere tekgele uut iv uure tekmet ne ama viirang. Dai arik ma ngen dru a ngen a qevep ai ngu tuqun ai ama viirang ngen ama Lo dai iiram taquarlina. Dai maikka quasiq ai ama revan. Dap lungera aa ama Lo dai ngere teqerl a ngua ai ama vuqa na ngua. Dai diip ngul sil sever a nas. Arik kuasik nguut drlem liina i ama Lo ngerel sil ma',

'Kula gia rutka qa taarl sevet giaq aa tekmeri-irang.'

Lo

5.21

Dai qatikka quasik mager ip nguut drlem aip kula gua rutka qa taarl sevet guaqa aa tekmeri-irang. ⁸ Liina ama dlek pem iini, i iini nge taqen ma',

'Kula ngi rarlik giaq aa tekmeriirang.'

I iini dai iini nge taarl ne gua rutka, be gua rutka dai qe ruirl se ngua saver ama viirang i buup. Arik kuasiq ama Lo dai quasiq ama viirang angera dlek ip gua rutka qa taarl.

⁹⁻¹⁰ I as murl nauirl i quasik nguut drlem se ma Lo dai qurli ngua i ngua tu gua qevep ai qurli ngua maget dav aip lua i ama Lo nge men sagel ngua be nge rarlima i gua rutka qa taarl saver ama viirang. Be iara dai ngut lu ai ngua lenges ne gua qevepka be diip ngu ngip. Be liina ama lengiini ama dlek pem iini dai iv iini ngere iames na ngua

dap maikka quasiq ai raqurla. Dap lungera ama Lo dai nge veleng ngua.

¹¹ Be gua viirang dai iirang ngere lenges na ngua ne ama Slurlka aa Lo, i ama viirang ngere kaak tem ngua ne ma Slurlka aa Lo be nge veleng ngua. ¹² Dai uuret lu, ama Slurlka aa gamansena i maikka ama glasing a nget. De ngene aa Lo ama glasing a nget, de ama seserl nget, de nget dai maikka ama atlunget mai. ¹³ Be ngu lu nanaa, kua liina be mager ip liirang aa ama atliirang nge ren se ma aapngipki ba ngua? Maikka quasik. Dap gua viirang ngere riirl navet liirang aa ama atliirang iv iirang nget den se ma aapngipki bareq a ngua. I liina nge men taqurla ip maikka ngu taqat lu aip ngu lu ama viirang nanaa. De ama Slurlka aa Lo dai ngere teqerl a ngua ai maikka gua viirang dai iirang peviit.

De Auura Rlan Dai Iaram Nge Taarl Metna

¹⁴ Ama Ngemumaqa aa lengi ama dlek pem nget dai nagel aa Qevepka. I nget ip nge tat never ama qaqeraqa aa qevepka. Dap de gua rlan dai nguat drlem ai ngua dai ama vuqa na ngua. I ama viirang ngere uirl se ngua be lenges na ngua met liirang aa. ¹⁵ Be qatikka quasik nguat drlem se ma tekmeriirang i ngu tekmet niirang. Ai de ngu narliip ngua tit kur ama Ngemumaqa aa gamansena ama atlunget, dap kuasiq ai ngu tekmet taqurla. Be liirang aa i quasik pem ngua se iirang dai ai de ngu tekmet niirang. ¹⁶ Dai ariq aip pet gua tuaqevap i quasik ngu narliip ngu tekmet ne ama viirang dap ngu tekmet niirang, dai liina ngere teqerl a ngua ai ama Slurlka aa Lo

dai ama atlunget. ¹⁷ Dav ama viirang dai iirang ngere riirl de gua rlan. Dap pet gua tuaqevap dai maikka quasik ngu narliip ngu tekmet ne liirang aa. ¹⁸ I maikka ngu at drlem ai quasiq a nge ama atliini de gua rlan i ama vuqa na ngua. Be qatikka ai de ngu siquat ip ngu tekmet ne ama atlu dap katikka quasik maget. ¹⁹ I ama tekmeriirang ama atliirang i ngu narliip ngu tekmet niirang dap kuasik maget. Dav ama viirang i quasik ngu narliip ngu tekmet niirang, dai qatikka ngu tekmet niirang. ²⁰ Dai ariq aip kuasik ngu tekmet ne ama tekmeriirang ama atliirang i ngu narliip ngu tekmet niirang, dai maikka ngua drlem ai gua rutka dai ama vuqa be qerl uirl se ngua.

²¹ Taqurla dai sa ngu at drlem ai aip ngu narliip ngu tekmet ne ama atlu dav ama viirang i ai de qurli iirang de gua rlan. ²² De vet gua tuaqevap dai ama arlias per a ngua never ama Ngemumaqa aa lengi ama dlek pem nget. ²³ Dap pe gua qetdingki dai ngut lu aa iang ama dlek muqas i ngeret matna. Be lungera ama dlek dai nge taarl sep liina ara qames i gua tuaqevap ngere narliip se iini. I lungera ama dlek muqas i ngeret matna ve gua qetdingki dai ama viirang be iirang ngere kuap per a ngua. ²⁴ Taqurla be maikka ama arlemigl na ngua. Taqurla dai diip nemka qe iames na ngua namen ne luqia ama qetdingki ara dlek. I qi kiat ne ngua saver ama aapngipki? ²⁵ Katikka ma Iesus Kristus auur a Slurlka naik dai diip ke iames na ngua na met liirang aa. Taqurla be maikka ngua taqen ne ama atlu sagel ama Ngemumaqa. Be vet gua tuaqevap dai ngu manep nas ip ngu narligel ama Ngemumaqa aa Lo. Dap pe gua qetdingki dai

qi narliip ki narligel ama viirang angera dlek.

8

Ama Qevekpa Qa Quarl Te Ama Iames Nagelemiis

¹ Taqurla dai be ngene lu, iara ama qaqet i rlas tem ta mene ma Iesus Kristus dai quasiq ai ama Ngemumaqa qa maarl na ra sever araa viirang arle ves. ² I ama rarlimini nanaa be quasiq ama Ngemumaqa qa maarl na uut sever auur a viirang arle ves? I raquarli na uirl dai qurl uut pe ama viirang angera dlek de ngen ama aapngipki. I iara ma Iesus Kristus ka veriktem se uut ne ama Qevekpa aa dlek nemet liirang aa. I ama Qevekpa qerl kuarl te ama iames nagelemiis. ³ I ma Moses aa Lo dai quasik maget iv uure iames nagelem nget. I auur a qetdingki dai qi tekgeel uut iv uut tarliq ama Lo. I luqia ama qetdingki dai ai de qi riirl ama viirang. Dav ama Ngemumaqa qa nem aa Uimka saver ama aivetki. I qa mu qa be qe taneng ama qetdingki ip taquarl uut. Dap katikka ma Iesus dai qa verleset ama viirang angera dlek ne aa qetdingki. ⁴ I ama Ngemumaqa qa vadem per auur a viirang ne aa Uimka aa qetdingki. I qa rekmet taqurla ip ke sil maget mer ama Lo barek lura i ra tit kur ama Qevekpa. Be iara dai quasiq ai uut tit kur ama qetdingki.

⁵ Be lura ama qaqet i ai de vet ta tit kur ama qetdingki ara dlek dai ra tu araa qevap sever ama viirang. Dap lura i ra tit kur ama Qevekpa ama Glasingaqa dai ai de vet te mali re ama tekmeriirang ama atliirang. ⁶ Dai uuret lu i ariq aiv iak i qe mali re ama qetdingki ara tekmeriirang dai

qatikka qe peleng nas. Dav ariq aiv iak i maikka slepslep per a qa ip ka tit kur ama Qevepka dai diip ke iames de ama uupka de aa rlan. ⁷ I ngen lu, lura i ra tit kur ama qetdingki dai quasiai ai ama Ngemumaqa aa rluavik na ra mai i ai de quasik te narliip se qa. De ver araa tuaqevep dai quasik mager ip te narligel aa Lo. Maikka quasik. ⁸ I maikka lura i ra tit kur ama qetdingki ara tekmeriirang ama viirang, dai maikka quasik mager ip te tekmet ne ama Ngemumaqa aa narliip iv ama arlias per a qa.

⁹ Dav ariq aiv iak i quasiai ai ama Ngemumaqa aa Qevepka de aa rlan dai quasiai ai qa namene ma Kristus. Be ngen i ama Qevepka da ngen a rlan dai qe uas tem ngen be sa quasiai ai ngene narligel ama qetdingki ara dlek. ¹⁰ De ngen lu, ariq aip kurli ma Kristus de a ngen a rlan, dai diiv ama viirang dai quasik mager iv iirang ngeret matna da ngen a rlan. Dav ama Qevepka dai diip ken ban a ngen te ama iames i raquarli ma Kristus ka tis ngen ai ama seserlta na ngen dama Ngemumaqa aa saqang. ¹¹ De saqiaskerlka iani, i ama Ngemumaqa aa Qevepka qa maarl ne ma Iesus never ama aapngipki. Dai saqikka ariq aip kurl ama Qevepka da ngen a rlan dai diip ka raarl na ngen naver ama aapngipki.

¹² Dai guariqena, sa quasik maget iv uut tit kur ama qetdingki ara ais i sa quasiai ai qi uas tem uut. ¹³ Ariq aip ngen diit kur ama qetdingki ara ais dai diip ngene ngip. Dav ariq aip ngen dereng per ama viirang ne ama Qevepka aa dlek dai diip ngene iames. ¹⁴ I lura i ama Ngemumaqa aa Qevepka qe ruirl se ra, dai maikka ama Ngemu-

maqa aa uis na ra marevan. ¹⁵ Dav ama Qevepka i uure taneng a qa dai quasiq ke tekmet nauut iv uureng ning. Taqurla be qa rekmet na uut be ama Ngemumaqa aa uis na uut. Be quasik uureng ning, dav uures nes de uut taqen ma’,

‘Gumam, i maikka ngi nade gua rlan.’

¹⁶ De ama Qevepka ama Glasingaqa dai qel sil mer auur a tuaqevap ai ama Ngemumaqa aa uis na uut. ¹⁷ Dai ariq aiv ama Ngemumaqa aa uis na uut dai diip kurl uut gel ka de qerl kurl a uut te ama mugunes ne ama atlu i sa qa muvem na uus ip barek lura i aa uis na ra. Be uut dai ama quanases mer uut, uut ne auur a Rarlimka ma Iesus Kristus. Be iara dai mager iv uure tal ama merlen se ma Iesus aa rletki ip taquarl ka. Ariq aiv uure tal ama merlen taqurla dai laip ke barl uut gelna nanas per aa luqup pe aa ansinki.

¹⁸ Iara dai maikka nguat drlem ai uure taneng ama getget i ama qaquet te siquat ip te lenges na uut. Dai liina dai quasiq ai iini malai. Dap liina i ama mugunes per ama Ngemumaqa aa luqup dai maikka iini veviit. Liiram aa dai ama barl iiram be quasik mager iv uure lu sever iiram anger a nge ma arlim. De quasik mager iv uut drlem pe iiram angera rleng. Dap nasat de ama Ngemumaqa qe reqerl a uut. ¹⁹ Be ama tekmeriirang mai i ama Ngemumaqa qa rekmet niirang per ama aivetki de ver ama uusepka dai iirang angera rut nge taarl. I iirang ngerem ngim naa ne luqa ama nirlaqa i diiv ama Ngemumaqa qe teqerl ama aivetki aip ngu lu aa uis ne nem ta. ²⁰ Dap murl lua i naser ama viirang, i iirang nge men per ama aivetki dai ama Ngemumaqa qa guirltik per ama

tekmeriirang i qa rekmet niirang iv iirang ngerem ngim muqas. Be liirang aa ama tekmeriirang dai quasiq ai iirang ngere narliiv iirang ngerem ngim muqas ip diip lenges niirang. Dav ama Ngemumaqa dai qe tuqun ip kurli iirang taqurla ip saqias laip guirltik per iirang iv ama atliirang. ²¹ Be diip ke lemerl iirang nev ama vesaing. De diip ke guirltik per iirang ip diiv iirang ngerem ngim ne ama atlu ve ama Ngemumaqa aa uis araa ansinki.

²² I qatikka uut drlem ai ama tekmeriirang mai i ama Ngemumaqa qa rekmet niirang dai qatikka ai de iirang ngere teving be iirang ngerek nak nanas. I liina dai qasa murl nge rarles miaimek be deng iara. ²³ Dai qatikka quasiq ai liirang aa naik per ama aivetki, dap kerlka ngen na uut. I uurek nak nanas. I qurl uut de ver ama qetdingki ip deng i qi serlap. Be iara dai uur rarles i uure taneng ama Qevepka aa dlek ip taquarl ama mengka i qa arles i qa tu ama gam dai be qatikka laip ke taqa mu. Dai saqikka qurl uut de ver ama Ngemumaqa ip laip ka ra uut sagelemiis. ²⁴ I sa qa iames na uut be qurl uut de ver aa giqi ip kat den. I quasiq ai qurl uut naa ne liina i sa uure raneng iini. I ariq aiv iak ke mali re liina i sa liina i qa lu iini, dai quasiq ai mager ip kurli qa naa ne iini. ²⁵ Dav iara dai qatikka qurl uut naa ne liina i as kuasiq ai uut lu iini. Be qatikka qurl uut de uurem ngim ne ama arlias dap kuasiq ai ama ruirl mer uut.

²⁶ De qerlka ama Qevepka dai ai de qa tat naver a uut. I uut dai quasiq auur a nge madlek iv uut taarl malkuil. Dai de uut narli iv uure raring dap kuasik uut drlem aip diiv uure raring nanaa. Dav

ama Qevepka dai aa arlem slep be ai de qe nen ama Ngemumaqa bareq auut. Be ama Qevepka dai mager ip ke raring mer uut i maikka ne aa dlek. I lungera ama raring dai quasik mager iv uut drlem pe angera rlung. ²⁷ De ama Ngemumaqa dai qe taqat lu dama qaqet araa rlan de qat drlem ama Qevepka aa tuaqevep i raquarli ama Qevepka qe nen ama Ngemumaqa bareq aa qaqet. I qatikka qe raring ip taquarl ama Ngemumaqa qe narliip.

²⁸ Be uut drlem ai lura i re rarliq ama Ngemumaqa dai qe tekmet ne ama atlu bareq a ra ve liirang aa mai angera rlung i iirang nget den per araa mugunes. I maikka qe tekmet taqurla barek lura i qa mer a ra kur aa tuaqevep. ²⁹ I as murl i quasiq ama Ngemumaqa qa rekmet ne ama aivetki de qasa qa mu aa qevep sevet lura i diip ta tu araa qevep sever a qa. I qa mer a ra ip diip ta raquarl aa uimka. Be luqa dai diiv araa Rarlimka ama Atluqa be diip ke ruirl se ra. Be lura i aa ningambik dai maikka diip buup na ra. ³⁰ Dai sa qa mu aa qevep de qa mer a uut, de qa rekmet na uut be ama seserlta na uut de aa saqang ip diip ka ru uut pe aa ansinki.

Ama Ngemumaqa Aa Ngimsevetki

³¹ Taqurla dai ngu lu mager iv uut taqen nanaa sevet liirang aa i ama Ngemumaqa qa rekmet niirang? Ariq aiv ama Ngemumaqa bareq auut dai ngu lu mager iv a qek nanaa qe lenges na uut? Maikka quasik maget!

³² I ama Ngemumaqa dai qa nem aa Uimka dap kuasiq ai qa qel ka. Dap ka ngip bareq a uut mai. Taqurla be diiv ama Ngemumaqa qe qurl a uut te

liirang aa i ma Iesus ka rekmet niirang bareq auut. Taqurla dai maikka ama revan. ³³ Be ngu lu mager ip nemka qe sil se ama qaqet i ama Ngemumaqa qa mer a ra? Maikka quasik! I qatika ama Ngemumaqa naik dai qe tekmet ne aa qaqet be ama seserlta.

³⁴ De quasik mager iv a qek ke kot se ma Ngemumaqa aa uis ai ama vura na ra. I maikka quasiq a qek. I raquarli ma Iesus Kristus ka ngip bareq a uut de saqiaskerlka qa maarlviit naver ama aapngipki, be iara qurli qa ve ama Ngemumaqa aa merlmerliit. De qe raring sagel ama Ngemumaqa per ama niirl sademna bareq auut.

³⁵ I ma Kristus dai maikka qe rarlik uut, dai qua mager iv a qeni ngere qiat mer uut namene liina? Maikka quasik!

Be liirang iara i ama arlemigl de ama getget nagel iari, dap kuarl ama meraqenses, dap kuarl ama niingki, dap kuarl quasiq ama luan ip sever auut, dap kuarl uut tit per ama vu, dap kuarl liina i re peleng uut. Dai qua mager ip liirang aa ngere mel se uut namen ma Kristus aa arlem. Maikka quasik maget. ³⁶ Dai ip taquarl ama lengi ve ama Slurlka aa Langinka i ngerel sil taqurliani ma',

'Katikka ai de sademna de re siquat ip te peleng uut, i raquarli uut namen a Ngi. I re siquat ip ta peleng uut ip taquarl ai de re tekmet ip te peleng ama sipsip.' *Sng. 44.22*

³⁷ Dap maikka liirang ai dai quasik mager iv iirang ngere mel se uut namen ma Kristus. I qatias ka quarl temiis bareq a uut be qa sem madlek na uut iv uut taarl malkuil ip kula liirang aa sev auut pes. ³⁸⁻³⁹ I ama Ngemumaqa dai maikka vem ka se

uut be qa nem auur a Slurlka ma Iesus Kristus be qa ngip bareq a uut. De ma Iesus aa ngimsevetki sagelem uut, dai maikka qi veviit. Be maikka nguut drlem ai quasik mager iv a qeni dap kuarl a qek ke mel se uut namen ama Ngemumaqa. Dai ariq aiv uut ngip dap kuarl uure iames, dai diip kurl uut mas gel ka. I lungera ama iaus, de ngen ama Angeluqena, de ama dlek naver ama uusepka dai liirang aa dai quasik mager iv iirang ngere mel se uut namen auut Mam. Be iara de nasat de liirang aa daleng me uut, dap kuarl liirang aa meseng, dai quasik mager iv a qeni navet liirang aa ngere qiat mer uut namen ama Ngemumaqa i maikka vem ka se uut.

9

Ama Isrelkena Ra Ngim Temanau Ne Ma Iesus

¹ I maikka de gua rlan dai maikka ama arlem ngua nevet gua lengiqi metta i ama Isrelkena. I ma Kristus dai qat drlem ai ngua taqen ne gua revan de ama Qevepka ama Glasingaqa dai qat dlrem. ²⁻³ Be maikka ama arlemigl na ngua nevet gua qaqtet ama Isrelkena i diip lenges na ra. Be qatikka ai de masmas ama ruirl met ngua i gua arlem never a ra, i raquarli ra ngim temanau ne ma Kristus i ama qaqtet araa Iameska. Be nguut drlem ai nasat, de ama Ngemumaqa qe kot se ra be diip ta iit saver ama luqupki ama vuqi. Be ngua tu gua qevep ai vadiiv ama Ngemumaqa aa ding se ngua ip ngu aar ara luqupka. De mager ip ke qirlvem se ngua namen ma Kristus dap ta dai diip kurli ra maget. I maikka gua arlem never a ra. ⁴ Be

lura ama Isrelkena dai ama Ngemumaqa qa barl ta i qa mat never a ra raqurliani:

Murl dai qa mer a ra iv aa uis na ra. Be ret lu aa ansinki ve ama aavulem. De qa muvuusep ip diiv ama qaquet ta tit kur aa lengi. De ver ama damki ma Sinai dai qa quarl te aa Lo ama dlek pem nget. De qa reqerl a ra ne ama aiska ip te lautu ne ama revan sagel ka. De qa muvuusep bareq a ra ip diip ke van a ra re iak ip ke iames na ra. ⁵ Lura ama Isrelkena, dai qatikka araa murlta i murl ama Ngemumaqa qa mer a ra. I lura dai ma Abraham, Aisak de ma Jekop. Be nevet lura ama qaquet, dai be ma Kristus ka men. I qa dai qa daleng ama tekmeriirang mai. Be qatikka mager ip ta taarl ne aa rlenki masmas. Maikka atlumas.

Ama Ngemumaqa Qa Mak Ne Aa Qaquet

⁶ Ama Ngemumaqa aa lengi, dai qua nge mit puuqas ne ama Isrelkena i raquarli ra ngim temanau? Katikka quasik. Dap lura i ra tit kur ama Ngemumaqa aa lengi, dai ama seserl ta ip taquarl ma Jekop. Dap lura i ra ngim temanau, dai quasiq ai ra namen aa liinka. ⁷ Dai saqikka ma Abraham aa laanivas dai iari dai quasiq ai ra nemen ama Ngemumaqa aa liinka. De ama Ngemumaqa qa ruqun ma Abraham ai diiv aa dlek nge tit pet ma Aisaq aa liinka naik. ⁸ Dai uut drlem ai lura i ra tit kur ama Ngemumaqa aa lengi i qa muvuusep na nget, dai ra nemen aa liinka marevan. Dap lura i ra tit kur ama aivetki ara tekmeriirang naik, dai quasiq ai ra nemen ama Ngemumaqa. ⁹ I aa lengi i qa muvuusep sagel ma Abraham ma',

‘Diip gia ngerlki ma Sara qi sel ama rluimka vet luqia ama giqi i ngua mu qi ip diip ngu guirl.’ *Stt. 18.10-14*

¹⁰ De saqiaskerlka iani dai ama Ngemumaqa qa mak ne aa uis. Be uut drlem sevet ma Rebeka i qia sel ama quariam. Be luqa i qia arles na qa dai ma Iso, de sagel ma Jekop. Be ama quariam iane mam ma Aisak, i qa dai auur a murlka. ¹¹⁻¹² Dav as lua i as kuasiq ai ma Rebeka qia sel are uimiam, dai as kuasiq ai ian drlem se ma tekmeriirang ama atliirang de ngen ama viirang. De ama Ngemumaqa qa ruqun ma Rebeka ma’,

‘Luqa i diip ngi sel a qa nauirl dai diip ke manepnas iv aa ningamka daleng me qa.’ *Stt. 25.23*

Be naver a iam dai ama Ngemumaqa qa mak ne iak. I quasiq ai ama Ngemumaqa qa mak ne luqa i qur aa mugunes. Dap katikka qa mak na qa, ¹³ ip taqurl ama lengi ngerel sil ma’,

‘Ngu rarlik ma Jekop, dap kuasik pem ngua se ma Iso.’ *Mal 1.2*

¹⁴ Dai sa uuret lu i ama Ngemumaqa qe rarlik iak, dap kuasik pem ka se iak. Dai ngu lu uut tu auur a qevep nanaa? Taqurla dai qua mager iv uure tuqun ai ama Ngemumaqa dai quasiq ai ama seserlka? Maikka quasik. ¹⁵ I ngene lu, murl ama Ngemumaqa qa sil barek ma Moses ma’,

‘Lura i ngu narliip ngurl kurl a ra te gua arlem, dai diip ngurl kurl a ra rem nget. De nemta i ngu narliip ngurl kurl a ra re gua ngimsevetki, dai qatikka lura dai diip ngu teqerl a ra. Dai qatikka ama Ngemumaqa qa sil taqurla ve aa Langinka.’ *Kisim Bek 33.19*

16 Taqurla dai qatikka uut drlem liina i ama Ngemumaqa qe mak ne aa qaquet dai qatikka ne aa ngimsevetki. Dap kuasiq ai ne ama qaquet araa narliip dap kuarl araa dlek. 17 Ngene lu ve ama Ngemumaqa aa Langinka dai qa sil sever ama Isipkena araa barlka ma Parau. I qa sil ma',

'Sa ngua mu ngi iv ama barlka na ngi ip ngi uas te ama qaquet pet ma Isip. I ngu narliip ngua tu ama merlenka ver a ngen, ip diip ngu teqerl ne gua dlek gel ngen. Taqurla dai diiv ama qaquet per ama aivetki mai re narli sevet gua dlek, de diip tat drlem se gua rlenki.' *Kisim Bek 9.16*

18 I ama Ngemumaqa qa meraqen taqurla dai uut drlem ai lura i qe narliip kerl kurl a ra re aa arlem, dai qatikka diip ke tekmet taqurla bareq a ra. Dap lura i qe narliip ka tu ra iv ama dul men araa ning, dai qatikka diip ke tekmet taqurla.

19 Arik ma a qek never a ngen ka virliit ma', "Ariq aiv ama Ngemumaqa qe tekmer iv ama dul men auur a ning, dap ngu lu nanaa be qa taarl nauut sevet liina i arle ves?"

20 De diip ngu virliit ba qa ma', "Ngi dai ama qaqeraqa naik, dap ngu lu nanaa be ngi snanpet sagel ama Ngemumaqa?"

Kua mager ip liina iini a ngere mam ke matna ver iini, dai iini ngere snanpet na qa ma', "Ngu lu nanaa be ngia matna ver a ngua raqurliani?"

21 Dai uuret lu, luqa i ai de qet matna ver ama supinkina ne ama qulek dai qatikka qet matna qur aa tuaqevep. Be mager ip ka aar iaiq ama quleqi de qe bing men a qi. Be ne iaqam dai mager ip ke matna ver ama suupinki i ama atluqi i ama

qarlidang per a qi. Dav iaqam dai mager ip ke matna ver iani ip sagel ama semaning. ²² Ama Ngemumaqa dai qa raquarl luqa i ai de qet matna ver ama supinkina. I qa rekmet na uut ama qaqet. Dai iari ama qaqet dai diip te raneng aa serlinki i maikka diip ka tu ra qur aa tuaqevep pe ama aiska ip lenges na ra. Dai de quasiaq ai masmasna qe piirlit bareq a ra. Dav ai de qa tu de ver a ra. Ariq aiv ama Ngemumaqa qe tekmet taqurla ip ke teqerl ne aa dlek ngene aa serlinki, dai quasik maget ip ngene guirltik sagel ka ma', "Ngu lu nanaa be ngia matna ver a ngua raqurliani?"

²³ I ama Ngemumaqa qa tu de ver a ra ip mager ip ke teqerl ne aa ansinki. I maikka qe narliip kerl kurl lura i re taneng aa ngimsevetki. I qasa murl nauirl dai qa mak ne lura ip ta tit nep luqa ama aiska. ²⁴ Dai qerlka ngen a uut i ama Ngemumaqa qa mak na uut. I uut dai iari dai ama Judaqena na ra dav a uut be iari dai quasiaq ai ama Judaqena nauut. ²⁵ Taquarl ama lengi ve ama Langinka i murl ma Hosea qa iil ma',

Ama Ngemumaqa qa meraqen ma', 'Lura ama qaqet i quasiaq ai ra nemene gua liinka, dai diip ngua tis ta ai gua qaqet na ra. De lura i murl kuasiaq ai ngu rarlik ta, dai diip ngu tuqun ai ngu rarlik ta.' *Hos 2.23*

²⁶ De saqikka lua sagel murl ama Ngemumaqa qa sil, ai lura dai quasiaq ai gua qaqet. Dai saqikka lua dai diip ngua tis ta ai ra dai ama Ngemumaqa aa uis i qe iames na ra masmas.

²⁷⁻²⁸ De saqiaskerlka iani i murl ma Aisaia ama Ngemumaqa aa Aamki na qa qes nes ma', 'Kuaatta i buup ne ama qaqet pet ma Isrel ip

taquarl ama quan per ama ruqanepka aam. Dap diip kuasiq ai buup na ra re iames. Ii a revan, ama Slurlka dai maikka diip ke bing masairl i qa tuvet bareq ama qaqet per ama aivetki.'

²⁹ De saqiaskerlka iang, i ma Aisaia qel sil sevet liina ma',

'Uuret lu auur a Slurlka i ama dlek mai gel ka. Be quatta i quasik ka iames ne iari ama langas na ra never aa liinka, dai diip lenges ne aa liinka mai. Be iara dai qurl uut ip taquarl ama luquviim i ma Sodom ki ne ma Gomora. I liim aa ama luquviim dai ian mang i ver ama Slurlka aa tuvetki.'

³⁰ Dai ngu lu lungera ama lengi ngere su uut nanaa? Ngene lu, lungera ngere su uut taqurliani: Lura i kuasiq ai ama Judaqena na ra, dai kuasiq ai slepslep per a ra i re mali re ama mugunes ip ma seserlta dama Ngemumaqa aa saqang. Dav iari never a ra dai ama seserlta dama Ngemumaqa aa saqang i raquarli ra mu araa qevap sevet ma Kristus. ³¹ Dav ama Isrelkena dai slepslep per a ra i re mali re ama mugunes iv ama seserlta dama Ngemumaqa aa saqang. I ai de re siquat ip ta tit kur aa Lo dap te tekmet dalkuil. ³² I ngu lu ai de nanaa be re tekmet dalkuil? Ai de re tekmet dalkuil i raquarli ra tu araa qevap ai mager ip te iames i qur araa rleriirang. Dap kuasiq ai ra tu araa qevap ai aip trlas tem ta men ama Ngemumaqa dai diiv ama seserl ta na ra. I ai de re tekmet taqurla be raquarl ai da, i aip te serlmen se ma dulka be re rat. ³³ Dai saqikka ra tekmet

taqurla sagel ma Iesus. De ama Langinka dai qe siquat sevet luqa ma',
 'Ngene lu, ngua mu ama dulka ver ama luqupki ma Saion. Be diiv ama qaçet te serlmen se qa be re rat. Dap nemta i rlas tem ta men na qa, dai diip kuasik ta tit ne ama qeleves.'
Ais. 8.14 de ma 28.16

10

Ama Isrelkena Ta Guirltik Per Ama Ngemumaqa Aa Gamansena

¹ Guariçena, maikka liina i ama barliini de guarlan dai ngu narliip se ma Judaçena i ra never a ngua ip te iames. Be qatikka ai de ngu raring taqurla sagel ama Ngemumaqa. ² Be mager ip ngul sil taqurliani sever a ra. Maikka re siquat ip ta tit naser ama Ngemumaqa. Dap katikka quasik te taçat drlem aip ngu lu ra tit nanaa sagel ama Ngemumaqa. ³ I ama aiska i ai de qe tekmet ne ama qaçet iv ama seserl ta de aa saçang, dai maikka quasik tat drlem se qa. De qatikka ai de re siquat ip te tekmet iv ama seserl ta dav ai de quasiç ai ra quarl temiis bareq ama Ngemumaqa ip mager ip ka tis ta ai ama seserlta. ⁴ I ma Kristus dai qa verleset ne ma Moses aa Lo ançera dlek. Taqurla be lura mai i rlas tem ta men na qa, dai ama seserlta dama Ngemumaqa aa saçang.

⁵ I murl ma Moses ka iil sevet liina i mager iv ama qaçet te tekmet ne iini ip ta tit kur ama Lo ip mager iv ama Ngemumaqa qa tis ta ai ama seserlta. I qa meraçen ma',
 'Luqa i maikka qe taçat dan dama Lo dai diip ke iames.'
Livai 18.5

⁶ Dav ama Lengi dai ngerel sil taqurliani sevet liina ai aiv uut tu auur a qevep dai diiv ama seserlta na uut. De mager ip de gia rlan dai qula ngi snanpet ma', "Diip nemka qa iit sev uusep?"

I liina raqurliani aip diip nemka qa iit sev uusep ip te ma Kristus ip ka ren se qa saver ama aivetki.

⁷ De qula ngi snanpet ma', "Diip nemka qa ran manep sev ama aivetki?"

I liina ip ka at ma Kristus naver ama aapngipki.

⁸ Ama lengi nev ama Langinka dai ngerel sil taqurliani ma',

'Ama Ngemumaqa aa lengi dai qurli nget gelna na ngi, de qurli nget de gia rlan, dai de ngia taqen na nget met gia Aamki. I lungera ama lengi i ai de uurel sil bareq ama qaquet na nget, dai sever ama muaqevep.' *Lo 30.12-14*

⁹ Ariq aip ngil sil sekgames i ngi tuqun ma', "Ma Iesus dai gua Slurlka."

De ariq aip ngia tu gia qevep ma', "Ai ama Ngemumaqa qa maarl ne ma Iesus never ama aapngipki bareq a ngua." Dai diip ngi iames.

¹⁰ Maikka nade auur a rlan dai ai de uut tu auur a qevep. Taqurla be ai de ama Ngemumaqa qa tis uut ai ama seserl ta na uut de aa saqang. Dai de mer ama buurlem ne ama qaquet dai de uurel sil ai ma Iesus dai ama Slurlka na qa. Taqurla be ama Ngemumaqa qe iames na uut namer ama viirang.

¹¹ I ama lengi ngerel sil ma',

'Aiv iak i qa tu aa qevep sevet ma Kristus, dai diip kuasiq ai qa tit ne ama qeleves.' *Ais. 28.16*

¹² I uut ama Judaqena de ngene lura i quasiq ai ama Judaqena na ra, dai qatikka uut mai raquarlina. I ama Slurlka dai qatikka qa bareq auut mai. Be lura mai ama qaqet i rek nak ip trlas tem ta men na qa, dai maikka qa tat never a ra veviit. ¹³ Dai maikka ama revan, i ama Lengi ngerel sil ma',

'Lura mai ama qaqet i rek nak sagel ama Slurlka, dai diip ke iames na ra.' *Joel 2.32*

¹⁴ Dap taquarl i lura i quasik trlas tem ta men ama Slurlka, dai ngu lu mager ip tes nes sagel ka nanaa ip ke iames na ra? Katikka mager ip ke nem aa lengi-met-ta ip tel sil sever a qa. Dai diiv ama qaqet te narli ama lengi nemet ta i rel sil sever a qa. ¹⁵ Dai diiv ama qaqet te narli ama lengi dai be diip trlas tem ta men na qa. Dap sa ama Ngemumaqa qa nem aa lengi-met-ta se aa lengi, i murl ta iil sevet liina ma',

Ama qaqet dai ama arlias per a ra, i ret lu lura i ra tit se ama lengi ama uupka vem nget per ama luquvirang.' *Ais. 52.7*

Ama Isrelkena I Ra Miirl

¹⁶ Dap kuasiq ai ama Isrelkena mai ra mer ama lengi ip taquarl murl ma Aisaia qa iil ma',

'Gua Slurlka, sa uut sil ne gia lengi dap kuasiq ai ra mai ra mer a nget.' *Ais. 53.1*

¹⁷ Dai uut drlem ai ama qaqet araa tuaqevpep nge taarl i re narli ama Lengi ama Atlunget. I maikka ama qaqet te taqa narli ama rarlimini ve angera rleng sevet ma Kristus. ¹⁸ I ngu snanpet taqurliani. Kuarl ama Isrelkena ra narli ama lengi sevet ma

Kristus? Ii qasa ra narli nget. De raquarl ama Slurlka aa lengi i ngerel sil ma',

'Ama tekmeriirang i ama Slurlka qa rekmet ni-irang, dai iirang ngere teqerl ver ama aivetki mai sever ama Ngemumaqa aa dlek. Ii maikka ama revan i ama lengi nge mit per ama qerleng mai ver ama aivetki.' *Sng. 19.4*

¹⁹ De saqiaskerlka ngu snanpet ma', "Kua quasiq ama Isrelkena rat drlem lungera ama lengi?"

Maikka re taqat drlem se nget. I ma Moses ka iil aa Slurlka aa lengi taqurliani ma',

'Diip ngu tekmet ip ngene slauarl vet lura i quasiq ai ama Isrelkena na ra. De diip ngut matna ne lura ama sementa be raqurla be diip ngene serlin.' *Lo 32.21*

²⁰ De saqikka ma Aisaia dai qa taqen ne aa dlek i quasik ke kelep, i qa iil ama Slurlka aa lengi ma', 'Lura i ra men sagel ngua dai lura i ai de quasik te mali rem ngua. De ngua reqerl nanas barek lura i ai de quasiq ai re mali de re snanpet tem ngua.' *Ais. 65.1*

²¹ Dav ama Ngemumaqa qa taqen sever aa liinka ne ama Isrelkena ma', 'Ai de ver ama niirl mai de ngu kuain a ra ip tat den sagel ngua, dap katikka ama rebirl araa aam na ngua. I quasik te narliip se ngua.' *Ais. 65.2*

11

A Slurlka Aa Arlem Sagel Aa Qaqet

¹ Dai ngu snanpet ma', "Sa quarl ama Ngemumaqa qa qirlvem se aa qaqet ama Isrelkena?" Maikka quasik!

I ngene lu, i qerlka ngen a ngua nevet ma Isrel. De ngua dai nemen ma Abraham aa laanivas, de ngua nemen ngene ma Benjamin aa liinka. Be ngua dai quasiaq ai qa qirlvem se ngua. ² Be uut i ama Ngemumaqa aa liinka na uut dai quasiaq ai qa qirlvem se uut. I as murl i as kuasik ta men dap ka mak na ra iv aa uis na ra. I quaatta i ma Ilaija qe narliip ke kot se ra de aa saqang. I ama lengi ngerel sil sever a qa i qa kot se ama Isrelkena i qe tuqun ma', ³ 'Gua Slurlka, sa gia qaqet ta veleng gia Aamki-na-ra. De ra lenges ne ama alta-iirang pe gia Lautu vem iirang. Be ngua de dengdeng i saqikka re narliip te peleng ngua." *1 King 19.10*

⁴ Dav ama Ngemumaqa qa virliit ba qa nanaa? Katikka qa sil ma',

'As kuasik, dav as ngu uas te ama quatta ama 7,000 na ra. I lura i quasiaq ai re lautu sagel ama kaak ka ma Bal. I maikka lura dai saqikka ra nemen na ngua.' *1 King 19.18*

⁵ Be saqikka iara dai iari ama langas na ra i ama Ngemumaqa qa mak na ra. I qatikka qa mak na ra ne aa ngimsevetki. ⁶ I qatikka qa mak ne aa qaqet ne aa ngimsevetki naik. Be ama rleriirang i re tekmet niirang dai quasiaq ai iirang ngere tekmet na ra iv ama Slurlka aa uis na ra. Dai qatikka ai de masmas ama Ngemumaqa qen ban a uut te aa ngimsevetki naik.

⁷ Dai ngene lu, liina nge men taqurliani. Gua qaqet ama Isrelkena dai slepslep per a ra iv ama seserlta dama Ngemumaqa aa saqang. Dap

maikka quasik ta rekmet de maget. Dap lura i ama Ngemumaqa qa mak na ra dai ama seserlta de aa saqang. Dav iari never a ra dai ama alkuil ba ra be quasik te narligel. ⁸I ama lengi nev ama Langinka ngere taqal sil ma’,

‘Ama Ngemumaqa qa rekmet na ra ip kuasik te taqat drlem. De qa rekmet na ra ip taquarl ama rlenta.’ *Lo 29.4 Ais. 29.10*

Be qatiaskerl liirang aa ama tekmeriirang dai qatiaskerl iara qurli iirang taqurla. ⁹De saqikka ma Daivit ke raring sever aa qumes-ta ma’,

‘Lura i re tekmet ne ama talak de re ngingdemna ver ama asmes, dai mager ip lenges na ra se liirang aa i iirang ngere kaak tem ta. Be laip te raneng ama tuvetki.

¹⁰ ‘Be mager ip tat deng ip kuasik mager ip tet lu ama aiska ama revanka. De qatikka mager ip te teving mer araa merlen-iirang per ama niirl mai.’ *Sng. 69.22-23*

Ama Slurlka Qa Iames Ne Lura I Quasik Ai Ra Nevet Ma Isrel

¹¹ Dai diip ngu snanpet te iani ama barl iini ma’, “Ama Isrelkena ra qirlvem se ma Iesus Kristus de re tekmet ne ama viirang be re rat. Be maikka qua diip lenges na ra mas. Maikka quasik!

Dap liina i ra qirlvem se ma Iesus, dai be qa rekmet ne ama aiska ip lura i quasiq ai ama Judaqena na ra dai mager ip trlas tem ta men na qa. I liina nge men taqurla be ama Judaqena re slauarl.

¹² Liina i ama Judaqena ra rekmet ne iini dai be iini nge rekmet ne ama aiska be ama Ngemumaqa aa mugunes nge mit per ama aivetki. Be liina i ama Judaqena ra lenges ne iini dai be mager

iv ama qaquet mai ver ama aivetki re taneng iini. Dav aip nasat i lua i diiv ama Judaqena re guirltik per araa rut, dai diiv uure taneng ama Slurlka aa mugunes i maikka ama atlu.

¹³ Iara dai ngu lil sagel ngen i ngen naver iang ama qerleng i quasiaq ai ngen navet ma Isrel. I ma Kristus ka mak na ngua iv ama Aposel na ngua bareq a ngen. Be maikka diip ngu dlek ip ngua taarl ne luqia ama rletki. ¹⁴ I maikka ngu narliip ngu tekmet ne ama Isrelkena ip tet lu i ngene iames de diip te slauarl ver a ngen. I maikka gua dlek taqurla ip diiv iari never a ra re iames. ¹⁵ Dai ngene lu liina i ama Ngemumaqa qa qirlvem se ama Isrelkena, dai naset liina, be qa iing demna ne lura i quasiaq ai ama Judaqena iv aa rluavik na ra. Dap liina i saqiaskerlika aip ka guirl ama Judaqena, dai be diiv ama arlias per a uut ip taquarl navet luqa i qa maarl naver ama aapngipki. ¹⁶ Ngene narli ama qasiquatka sever ama Judaqena. I qua ariq aiv ama mengka aa snagut bareq ama Ngemumaqa, dai saqikka ama mengka mai dai bareq a qa. De ariq aiv uut mak ne iang ama asmes bareq a qa, dai diip lungera mai ama asmes bareq a qa. I ariq ama denes na ra na uirl bareq a qa, dai mager ip laip ta mai bareq a qa.

Ama Judaqena Dai Raquarl Iak Ama Mengka

¹⁷ Ama Isrelkena dai raquarl iaq ama mengka. I luqa aa iauaap ama arkenaap dai ra min-ges aap, de ra men se iauaap nep ma qevel be ra ding se aap pe laav aa i angera luqup. Dai ngen i quasiaq ai ama Isrelkena na ngen, dai ngen taquarl laav aa ama

arkenaap nep ma qevel. I iara dai ngene taneng ama dlek ip taquarl laav aa ama arkenaap i aap ngere riirl never ama snagut. ¹⁸ Dai qula ngene barlnas ai ngen kut naset lura i ama Ngemumaqa qa qirlvem se ra. I ngu lu ngene barlnas ip nanaa? I ngen drlem ai ama snagut dai ama rarlimini se ama arkenaap angera dlek. ¹⁹ Dap diiv a ngen be iari ra taqen ma', "Ama Ngemumaqa qa min-ges ama arkenaap ip mager ip ding se ngua mene luqa ama mengka." ²⁰ Naqerl ama Ngemumaqa qa qirlvem se ra i raquarli quasik ta tu araa qevep. Be ngen dai qatikka ngen namene luqa ama mengka i raquarli ngen dru a ngen a qevep. Taqurla dai qula ngene barlnas, dap mager ip ngeneng ning. ²¹ Ngene lu, arik kuasiq ama Ngemumaqa qe narliip ke min-ges laav aa ama arkenaap ama revanaap (i ama Judaqena), dai ngen i arik kuasik ngen dru a ngen a qevep, dai mager ip ke qirlvem se ngen. ²² Dai ngene narli, ama Ngemumaqa dai ai de qe tekmet ne ama atlu sagelem uut. Dap maikka ai de ver iang de qat drlem sa serlin. Be ai de qa tuvet barek lura i kuasiq ai ra tit naser a qa. Dap katikka ngen i ngen diit naser a qa, dai diip ke teqerl ne aa arlem bareq a ngen. Dav arik kuasik, dai diip ke mel a ngen. ²³ Dai saqiaskerlka ariq aiv ama Isrelkena ra tu araa qevep sever ama Ngemumaqa, dai saqiaskerlka rlas tem ta men na qa. Dai qatikka diip ne aa dlek dai saqiaskerlka diip ke ding se ra sagel murl kurli ra. ²⁴ Ngene lu, katikka quasik mager iv ama aurlka ama mengka dai ding se aa arlkenem men ama mengka ama atluqa. Dav uuret lu i ngen i kuasiq ai ngen navet ma Isrel dai sa ding se ngen men ama Isrelkena,

ip taquarl ama mengka ama aurlka aa qenem i ding se uum men ama mengka ama atluqa. Dai saqiaskerlka quasiq ama aingdebes iv arik ding se laav aa ama arkenaap sagel murl min-ges aap.

A Slurlka Qa Iames Ne Ama Isrelkena

²⁵ Gua rluavik, kuasik ngu narliip ngenese semen se liini iara ama revan iini. De qula ngen dru a ngen a qevep ai ngenese taqat drlem se ama Isrelkena araa tekmeriirang mai. I liina ama revan iini dai raqurliani. Iara dai iari nevet ma Isrel dai ama dul men araa ning be ra ngim temanau ne ama Ngemumaqa. Be qatikka diip kurli ra raqurla ip deng pet luqia ama giqi i qe iames ne iari ama qaqet i qa mak na ra never ama qerleng iirang mai. ²⁶ De diip pet luqia ama giqi dai diiv ama Isrelkena re iames. I ama Slurlka aa Lengi ngerel sil ma',

'Diiv a uur a Iameska qa ren naver ama damki ma Sion. Be diip ke lemerl ma Jekop aa laanivas te araa viirang. ²⁷ Be diip ngu suqup araa viirang mai, ip taquarl murl ngua muvuusep' *Ais. 59.20*

²⁸ Be iara dai ama Isrelkena dai quasik ta mer ama Lengi ama Atlunget, taqurla be re serlin a uut Mam. I liina nge men taqurla ip lura i quasiq ai ama Judaqena na ra dai mager ip ke iames na ra. Dav as murl i ama Ngemumaqa qa mak ne ama Isrelkena araa murlta, de as maikka qe rarlik ta i raquarli murl ka muvuusep ne aa lengi bareq a ra. ²⁹ Ama Ngemumaqa dai ai de quasik ke guirltik per aa tuaqevep. I aip ka nes te iari de qa tu vuusep ip kerl kurl a ra re iarang de saqias

kuasik mager ip ke bunu ra. ³⁰ Murl dai quasik ngen narligel, dav iara dai quasiq ama Isrelkena re narligel. Taqurla be ngene taneng ama Ngemumaqa aa ngimsevetki. ³¹ Dai saqikka ra, i ra ngim temanau ne ama Slurlka aa lengi, be qurli ra i ra muvem nanas iv ama Ngemumaqa aa arlem never a ra. I ngen taneng ama Ngemumaqa aa ngimsevetki na uirl be diip nasat de saqikka ra, ra ar aa ngimsevetki. ³² I ngen lu, ama Ngemumaqa dai sa qa mis uut ai ama vura ne auut per ama aivetki mai. I quasiq a qek i ama atluqa. I qatikka qa rekmet taqurla iv aa ngimsevetki, dai bareq uut mai.

Diiv Uut Taarl Ne Ama Ngemumaqa Aa Rlenki

³³ Guariqena, ama Ngemumaqa aa tuaqevep, de aa drlem, de aa saikngias, dai maikka nget peviit. Maikka nget peviit be nget peviit.

Be uut dai quasiq uut drlem ama rarlimini se iirang. I maikka aa aisiirang dai quasik uut drlem ama rarlimini se iirang. I maikka aa aisiirang dai quasik mager iv uut drlem iirang. I qatias aa rleriirang muqas muqas be quasik uut drlem se liirang aa. ³⁴ I maikka quasiq a qek i ama saikngias-pem-ka i mager ip kat drlem ama Ngemumaqa aa tuaqevep. De saqikka quasik mager iv uure quarl te ama saikngias bareq ama Slurlka.

Ais. 40.13

³⁵ Kua mager iv iak ke quarl te a qeni bareq a qa de diiv ama Ngemumaqa qe virliit ba qa niini? I qatikka kuasik.

Job 41.11

³⁶ I qatikka qa dai maikka ama rarlimini se ama tekmeriirang mai. De qa dai qa quarl te ama dlek se liirang aa mai. Be liirang aa dai aa

tekmeriirang mai. Dai mager iv uure barl barl aa rlenki iara, be masmas. Ama revan. Maikka Atlumas.

12

Uure Kuarl Temiis

¹ Guariqena, sa ngua reqerl ne ama Ngemumaqa aa ngimsevetki i qa rekmet na uut iv ama seserlta nauut de aa saqang. I qa rekmet taqurla bareq a uut dai be maikka ngu tekgel ngen ip ngenerl kuarl temiis mai bareq a qa. I murl auur a murlta dai ai de rerl kuarl te ama aurl ama ngip nget bareq ama Ngemumaqa. Dap ngen dai muqas, i ngenerl kuarl temiis mai bareq a qa, i ama iames ngen. I sa raquarli qa mel se uut ip bareq a nas nemen iari. Be ai de qet lu raqurla i uurerl kuarl temiis mai de ama arlias per a qa. Dai liina dai maikka mager ip ngene lautu sagel ka ne ama revan. ² Taqurla dai qula ngene ding senas men ama aivetki ara gamansena. Dap ngen iingkana ne a ngen a gamansena ngene ne ma Iesus. Be diiv a ngen a tuaqevap dai nget muqas i ama atlunget. Be raqurla dai diip ngen drlem aa tuaqevap ama atlunget, de raqurla dai be maikka diiv ama arlias per a qa never a ngen. Be diip ngenet lu aa tekmeriirang ama atliirang de ngen ama seserl iirang de ngene liirang aa i maikka maget niirang.

³ Be ngene narli, ama Ngemumaqa qa mak na ngua ne aa ngimsevetki, be ngua taqen sagel ngen mai. Be qula ngene tuqun ai uut peviit dav iari dai quasik. Dap mager ip ngene taqa uas temiis. De ngen, i iak de iak, dai mager ip ngene taqat mit

kut lungera ama tuaqevrep i ama Ngemumaqa qa sikmet bareq a ngen. ⁴I ngene lu, ama qasiqatka dai ne ama qaqeraqa aa qetdingki i buup ne ama tekmeriirang ver a qi, i iirang ngeret matna muqas.

⁵Dai saqikka raqurla i uut i buup na uut i rlas tem uut mene ma Iesus. Be uut dai ama quanases mer uut men na qa. ⁶Be uut mai dai ama Ngemumaqa qa qurl a uut te ama Qevrepka aa rleriirang ama dlek pem iirang. I qatika liirang ai dai iani muqas de iani. I qatika qa matmet ne liirang aa bareq a uut ne aa ngimsevetki. Dai ngene lu, ariq aiv iak i ama Ngemumaqa qa qurl a qa te aa dlek ip ka taqen ne aa lengi, dai mager ip ke tekmet taqurla ne ama tuaqevrep i ama Ngemumaqa qa qurl a qa. ⁷Dav ariq aiv iak ke taneng ama dlek iv ama maatpitka na qa, dai mager ip ke taqat matna raqurla. De saqikka ariq aiv ama Ngemumaqa qa qurl iak ip kat drlem sa su ne aa lengi dai maikka mager ip ke taqa su. ⁸De iak ip kat drlem sa sem madlek ne ama qaquet, dai mager ip ke tekmet taqurla. De luqa i qe taneng ama dlek ip kerl kuarl, dai maikka mager ip ka rugelnas ne liina. De iak ip kat drlem sa ruirl se ama qaquet dai maikka mager ip ket matna ama dlek taqurla. De iari dai re taneng ama dlek ip te sek de araa arlem sagel iari ama qaquet. Dai mager ip te tekmet taqurla ne ama arlias.

⁹Maikka mager iv a ngen arlem never a ngen ari ne ama revan. Dap kuasik pem ngen se ama viirang. De maikka ngene taneng ama atliirang merep. ¹⁰De maikka mager iv a ngen arlem never

a na ip taquarl lura i ama quanases met ta. De maikka ngen i ama quanases met ngen dai mager ip ngi barl gia ari de ngi teqerl a ra ai ngi rarlik ta. ¹¹ De qula ngene nengnas, dap slegslep per a ngen ip ngenet matna ama Slurlka aa rletki. De maikka mager ip ma uilas de a ngen a rlan de ngenet matna. ¹² De maikka ama arlias per a ngen i ngen drlem ai qurli ngen de vet luqia ama Slurlka aa giqi i diip kia ren. De mager ip ngene teving i aiv ama merlen-iirang nget den per a ngen. De mager ip masmas de ngene raring. ¹³ De ngenerl kurl a ngen a rluavik i lura i quasiaq araa qerang, de ngen derarl se ra sagelemiis.

¹⁴ De maikka mager ip ngene kuarl te ama Lengi ama Atlunget barek lura i re lenges na ngen. De ngene raring bareq a ra dap kula ngen druqut ta. ¹⁵ Baiv ama arlias per iari de saqikka mager ip gia arlias, ngi na ra. De aiv ama arlemigl ne iari de saqikka mager iv ama arlemigl ne ngen a ngi. ¹⁶ De maikka mager iv a ngen arlem never a na. De ngen daarl ip taquarl ama meng i nget taarl pembed. De qula ngene barlnas. De mager ip ngene manepnas de ngenet matna remna ngene ne lura i quasik ai ra veviit. De qula ngen deraarl ne a ngen a saikngias.

¹⁷ Ariq aiv iak ka rekmet ne ama vu sagelem ngi, de qula ngi guirltik ba qa ne ama vu. De mager ip gia mugunes dai ama atlu dama qaqet mai araa saqang. ¹⁸ De mager ip ngi perik se ama uupka gel ama qaqet mai. ¹⁹ Guariqena, qula ngene siquat ip ngen druvet bareq ama qaqet i ra rekmet ne ama vu sagel ngen, dap kurli ip katikka diiv ama

Ngemumaqa qa ruvet ba ra ne aa serlinki. I ama Lengi ngerel sil ma',

I ama Slurlka ka ruqun ma', 'Katikka ngua dai mager ip diip ngu serlin. I diip ngua tuvet bareq ama qaqet.' *Lo 32.35*

²⁰ 'Ariq aiv ama getki ve gia qumeska de mager ip ngi van a qa re ama asmes. Dap kua ariq aip dingding sep ka de mager ip ngi uk ba qa. Be ariq aip ngi tekmet taqurla dai diiv ama qelepka.' *Sindaun 25.21*

²¹ De qula a ngen a ding se ama viirang iv iirang sev a ngen pes. Dap mager ip ngene tekmet ne ama atliirang iv iirang sev ama viirang arle ves.

13

Mager Iv Uut Narligel Ama Gaman

1 Pet 2.13-14

¹ Diiv iara ngua taqen sevet lura ama qaqet nev ama Gaman. I qatikka lura mai ve ama Gaman i re ruirl, dai ama Ngemumaqa qa qurl a ra re ama dlek. Dai be maikka maget iv uut narligel lura i re ruirl. Be iara ama Ngemumaqa qa qurl a ra re ama dlek ip te ruirl. ² Dai be lura i quasik te narliip ta tit kur ama Gaman aa Lo, dai quasik te narliip se lungera i ama Ngemumaqa qa mu nget. Dai qatikka lura i re tekmet taqurla, dai qatikka ra res nes te ama tuvetki bareq a nas. ³ Dai lura ama qaqet i re tekmet ne ama atlu, dai quasik mager ip teng ning. Dap lura i rat drlem sa tekmet ne ama vu, dai diip teng ning lura i re ruirl. Dai ani quasik ngi narliip nging ning? Ariq aip taqurla dai maikka mager ip ngi tekmet ne ama seserl iirang.

I ariq aip ngi tekmet ne ama seserl iirang, dai diip lura ama barlta ra taarl ne gia rlenki. ⁴ I lura dai ama Ngemumaqa qa mu ra ip ta tat never a ngi. Dav ariq aip ngi tekmet ne ama vu, dai diip nging ning. I quasiq ai naqatikka luqa qe taneng ama dlek naik, dav ip ka tuvet bareq ama qaqet. I ama Ngemumaqa qa mu qa ip ka tuvet barek lura i re tekmet ne ama vu.

⁵ Taqurla dai mager ip ngi narligel ama Gaman. I arik kuasik ngi narligel dai diip ngi raneng ama tuvetki. De mager ip ngi narligel i ngiat drlem ai maikka ama atlu raqurla. ⁶ Dai be qerlka liina be ai de ngene kuarl te ngen ama takkis. I lura i ret matna ve ama Gaman, dai qatikka ret matna bareq ama Ngemumaqa be qatikka ai de masmas te dlek i re uas te luqia ama rletki. ⁷ Be mager ip ngia tat never ama barlta, i ra muqas muqas. I lura i ra ter ama takkis, dai ngi kurl a ra re ama takkis. De lura i re uas te ama luquvirang dai saqikka ngin ban a ra te araa qelaing. De qua ariq aiv iak ka rekmet ne ama atlu bareq ama luqupki dai mager ip ngene barl aa rlenki. De mager ip ngene manepnas i qurli ngen gel lura, a ngen a barlta.

Maikka Mager Ip Kurli Ngen Pe Ama Ngimsevetki

⁸ Maikka mager ip masmasna ngene piirlit a ngen a dinau. Dap katikka mager iv uure piirlit ama ngimsevetki bareq a na. Dap nemka i aa arlem naver iari ama qaqet, dai qa tit kur ama Ngemumaqa aa Lo mai i murl baing se nget met

ma Moses. ⁹ I maikka murl ma Moses ka iil ama Slurlka aa Lo raqurliani:

‘Kula ngene ngangses namene iari, de qula ngene peleng, de qula ngene suam, de qula ngene narliip se iari araa quvangiirang.’ *Kisim Bek 20.13-17*

Lungera iara ama Lo de iang i nger aa, dai lungera nget den per iani ama quanas-iini, i iini raqurliani,

‘Gia arlem naver iari ip taquarl gia arlem naver a nas.’ *Livai 19.18*

¹⁰ Luqa i aa arlem never aa rluaqa, dai quasik mager ip ke tekmet ne ama vu sagel ka. Taqurla dai luqa i ai de aa arlem, dai maikka qe narligel ama Ngemumaqa aa Lo mai.

¹¹ I ngua taqen ne liirang iara i raquarli ngen drlem ai vet luqi iara ama giqi i qurl uut per a qi dai qi veviit. Ii, be iara dai mager ip ngenem ngim dap kula ngene brlaing. I ngen drlem, ai murl lua i nge rarlma i uut tu auur a qevep sevet ma Kristus, de ama giqi iv ama Ngemumaqa qe iames na uut, dai qatiaskerl kurli qi sangis. Dav iara dai qat kat na qi. ¹² De na sa qerlka iara dai ama qares ip bingbing de ama arlenki, de na sa qerlka iara ngilngil iv ama nirlaqa. Dai maikka mager iv uure kelnas te ama arlenki ara quulem. Dap mager iv uut tuvem nanas ne ama Slurlka aa gamansena.

¹³ De maikka mager iv uure taqa tekmet senas iv uut taquarl lura i ra nemen ama nirlaqa. De quasik mager iv ama dul men auur a ning, de uure srluup ama qerlap ip ngere tekmet na uut iv uure kabaing. De quasik mager iv uure ngangses dap

kuarl uure tekmet ne ama viirang ne auur a qetdingki. De qula uure serlin de qula uut taqenses iv uure lenges ne auur ari araa quvangiirang. ¹⁴ Dap maikka mager ip ngen der auur a Slurlka ma Iesus Kristus aa gamansena ama atlunget, de ngene uungnas na nget. De qula ngen dru a ngen a qevep, ip ngene mali re iarang ama aisiirang ip ngene tekmet ne ama viirang, i qur ama qetdingki ara narliip.

14

Kula Uut Taqenses

¹ Guariqena, diiv iara ngua taqen sevet lura i ra tu araa qevep maberl sevet ma Iesus. Ariq aiv iak i qa quarl temiis barek ma Iesus dap maikka quasiq ai qa tu aa qevep madlek, dai qula ngene kirlvem se qa. Dap mager ip ngen darl se qa ip kurli qa men na ngen per ama lautuqi. De qula ngene serlin a qa se aa tuaqevep i quasiq ai ama revan nget. ² Ngene lu, lura i ra tu araa qevep ne ama revan dai ra tu araa qevep ai ama Ngemumaqa qa quarl te ama asmes iirang mai be mager ip ta tes iirang. Dap lura i maikka i quasiq ai re taqa mu araa qevep sevet ma Kristus, dai maikka ra mu ama lengi ama dlek pem nget ip kula ra tes ama serlik. Dap katikka ra tes ama asmes naver ama sleng naik. ³ Dai lura i ra tu araa qevep ai ama Ngemumaqa qa quarl te ama tekmeriirang mai be mager ip ta tes iirang mai. Dai quasik mager ip ta tu araa qevep ai ra dai ama atlura na ra, dap lura i re tek sasmes liirang aa naver ama sleng naik dai ama vura. Dai saqikka lura

i re tek sasmes liirang aa naver ama sleng naik dai quasik mager ip te taqen sagel lura i rat drlem sasmes ama asmesiirang mai dai ama vu ra na ra. I qatikka ama Ngemumaqa dai qa marl se lura mai sagelemiis. ⁴ De maiqatti ngu lu nanaa ip ngil sil se iaq aa buaiska aip kua qe taqat matna dap kua quasik? Dai liina i ariq aiv ama buaiska qe taqat matna dap kua quasik, dai qatikka diiv aa Mastaqa qe sil maget se qa. De luqa i qet matna bareq ama Slurlka dai diiv ama atluqa na qa, i qatikka ama Ngemumaqa qa rekmet na qa ip ka raarl malkuil.

⁵ De saqiaskerlka ngene lu, arik ma iak ka tu aa qevep ai ama nirlaqa ama quanaska dai qa veviit dav iang ama niirl dai quasik. Dav arik ma iak dai qa tu aa qevep ai ama Ngemumaqa aa niirl aa mai dai nget taquarlna. Taqurla dai qatikka mager iv iak de iak ka tit kur aa tuaqevep, de qula qa tu aa qevep mavik de qe tuqun ai aa rluqa qe tekmet ne ama vu. ⁶ Luqa i qa tu aa qevep ai ama nirlaqa ama quanaska dai ama barlka dav iang dai quasik, dai qatikka luqa qe narliip ka taarl ne ama Slurlka aa rlenki. De luqa i qa tes ama asmesiirang mai i qa tu aa qevep ai ama Ngemumaqa qa quarl te liirang aa mai, de qa taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki de qa tes. Dav ariq aip iaq i qa tiirl ama serlik dap kua iarang taqurla. Dai saqikka luqa dai qa taarl ne ama Slurlka aa rlenki. ⁷ I qatikka quasiq ai uure iames kur auur a narliip. De saqikka quasiq ai uurep ngip i qur auur a narliip. ⁸ Dai ariq aiv uure iames dai qatikka qurl ama Slurlka aa narliip. De saqikka ariq aiv uut ngip dai qatikka qurl ama Slurlka aa

narliip. Taqurla dai be aip lua i uure iames dap kua uut ngip, dai qatikka uut bareq ama Slurlka.

⁹ Dai liina be ma Kristus ka ngip de saqiaskerlka qa maarlviit never ama aapngipki. I qa rekmet taqurla ip maget iv ama Slurlka na qa, barek lura ama qaqet i sa ra ngip de barek ngene lura i as te iames. ¹⁰ De giak i uin namene ma Kristus, dai ngu lu ai de ngil sil se qa ip nanaa? De ngu lu ai de ngi veviit daleng iari ip nanaa? As laiv uut mai uur raarl dama Ngemumaqa aa saqang ip ka ruvet bareq a uut mai. ¹¹ Ip taquarl ama Lengi nev ama Langinka nge taqen ma’,

‘Nguua dai ama Slurlka i qurli ngua masmas. Be gua lengi dai ama revan nget. Be diiv ama qaqet mai re nan araa buum de ra taqen ma’, ‘Maikka ama revan i ngi dai ama Ngemumaqa.’

Ais.

45.23

¹² Taqurla dai uut drlem, ai uut mai i iak de iak dai maikka diiv uure sil ve ama tekmeriirang mai angera rleng bareq ama Ngemumaqa i ai de uure tekmet niirang.

Kula Ngia Tit Se Giari Ip Te Tekmet Ne Ama Vu

¹³ Taqurla dai saqias kuasik mager iv uut tu auur a qevap mavik sever auur ari araa mugunes. Dap mager iv uut tu auur a qevap ma’, “Kula uure tekmet ne liirang aa ama tekmeriirang i mager iv iirang ngere tekmet ne auur ari ip te tekmet ne ama viirang.”

¹⁴ A revan i ngua dai nemen ama Slurlka ma Iesus. Be ngu taqat drlem ai ama asmesiirang mai dai mager iv uut tes iirang mai. Dav ariq aiv iak ka

tu aa qevep sever iani ai quasiaq ai ama atliini, dai sa liina dai sa ama viini bareq a qa. ¹⁵ Ariq aip ngi lenges ne giak i raquarli ngia tes iarang ama asmesiirang, dai quasiaq ai gia arlem be ngi tekmet taqurla. Dai qula ngi lenges ne giaq aa tuaqevep i ngia tes liirang aa i ai de qa tu aa qevep ai ama viirang. I ma Kristus dai qa ngip barek luqa. ¹⁶ De qula gia ding se liirang aa i ngia tu gia qevep ai ama atliirang aa i iari ama qaqet te tuqun ai ama viirang. ¹⁷ Dai uut i qurl uut per ama Ngemumaqa aa arlim i qe uas tem uut, dai liirang aa i uut tes de uure srluup dai quasiaq ai iirang peviit. Dap liirang aa dai iirang peviit, dai ama seserl ama mugunes, de ama uupka de auur a rlan, de ama arlias nagel ama Qevepka ama Glasingaqa, dai liirang aa veviit. ¹⁸ Dai ariq aip ngia tit kut ma Kristus aa lengi raqurla, dai diiv ama arlias per ama Ngemumaqa never a ngi. De diiv ama quatta ngen ama nankina dai saqikka re narliip padiiv araa mugunes taqurla raquarl ngi.

¹⁹ Taqurla dai maikka mager iv uure dlek i uure siquat iv uure tekmet ne ama tekmeriirang i liirang aa i mager iv iirang ngere tekmet iv ama uupka. De maikka mager iv uure siquat iv uure tekmet taqurla i mager iv uut tat never a na ne ama atliirang. ²⁰ De qula a ngen a ding se liina i ra tes ama asmes iv iini ngere lenges ne ama qaqet araa mugunes. I ama asmesiirang mai dai ama atliirang be mager iv uut mai uut tes iirang. Dav ariq aiv iani i ngua rekmet ne iini, be ini nge mit se guak puuqas be qa aat i qa rekmet ne ama vu, dai liina dai gua viini. ²¹ Dai qula ngia tes ama serlik, dap kua ngi srluup ama wain, de iarang muqas i

liirang aa i mager iv iirang ngere tekmet ne giak ip ke raat ip ke tekmet ne ama vu.

²² De mager ip katikka ngia tu gia qehev ai gia tuaqev ep sevet liirang aa dai qatikka varlen me uin i ngi ne ama Ngemumaqa naik. De ariq aiv iak ke tekmet ne iani dav aa tuaqev ep de da aa rlan dai quasik ai maikka nger kutgil sevet liina i are ves, dai mager iv ama arlias per a qa. ²³ Dav ariq aiv iak ka tes iani ama asmesini dav aa nigilka ka taarl, i qa rekmet ne ama vu, dai luqa qe tekmet be ama vuqa na qa. I raquarli quasiq ai qa tu aa qehev ai liina i qa tes iini dai ama atliini. Dai ariq aiv iak ke tekmet ne iani dap kuasiq ai qa tu aa qehev ai liina dai ama atliini, dai liina dai ama vu.

15

Maikka Mager Iv Uut Tuaqen Ma Iesus

¹ Uut i ai de uut taarl malkuil mene ma Kristus, dai auur a rletki iv uut tat nevet lura i araa tuaqev ep dai quasiq ai ama dlek pem nget. Be liina i aip te taneng ama merlen-iirang de mager iv uut tat never a ra. De qatikka qula uut tit kur auur a narliip. ² De mager iv uut, iak de iak, dai uut tat never auur ari ne ama mugunes i ama atlu. Taqurla dai diiv uure sem madlek ne araa tuaqev ep. ³ I ngene lu, ma Kristus dai saqikka murl kuasiq ai qa tit kur aa narliip katikka; ip taquarl murl ama lengi i ngerel sil ve ama Langinka i ma Kristus ka taqen sagel aa Mam ma',

'Lura i ai de ra taqen a ngi mavik, dai lungera araa meraqen mavik dai ngere uung ngua.' *Sng.*
69.9

⁴ De ama lengi mai nev ama Langinka dai murl ta iil me nget ip mager ip ngere su uut. I lungera ama lengi, ip ngere sem madlek ne auur a rut de ngere tekmet ne uut iv uut taarl malkuil. De mager iv uut tu auur a qevep de qurl uut de ver ama Ngemumaqa ip diip ka ra uut.

⁵ Dai ngu nen ama Ngemumaqa ip ke sem madlek na ngen. I qa dai maikka qa palu de ver auut. Dai qatikka ngu raring ip mager iv ama Ngemumaqa qa tat never a ngen mai ip ngen mai ngene tarlisdem taquarlina qut ma Iesus Kristus aa narliip. ⁶ Taqurla be diip kurli ngen mai remna. Be diip ngen mai a ngen a qenem ama qanasem i ngen deraarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki, i auur a Slurlka ma Iesus Kristus aa Mam.

Sa Ma Kristus Ka Mat Never Ama Judaqena Ngene Iari

⁷ De qatiaskerl diip ngua taqen taqurliani. Ma Kristus dai se aa ding se uut iv uur ren sagel ka. Taqurla dai saqikka mager ip ngen derarl se a ngen ari sagelemiis, ip mager ip ngen deraarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki. ⁸ Ngene lu, ma Kristus ka men be qet matna ip ka tat never a uut, be qa mat never a uut i ama Judaqena na uut, auur a liinka. Taqurla ip mager iv uut drlem ai ama Ngemumaqa aa lengi dai ama revan nget. De liina iv iini ngere verleset mer ama lengi i murl ama Ngemumaqa qa muvuusep na nget bareq ama Judaqena araa murlta. ⁹ I qa meriirl ip mager ip ngene iang ama liin nge taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki never aa ngimsevetki; ip taquarl ama

lengi nev ama Langinka nge taqen i diip ma Kristus ka taqen taqurliani, ma',

'Taqurla be diip ngul sil i ngua taarl na ngi gel lura i quasiaq ai ama Judaqena na ra. De diip ngu taing i ngua taarl ne gia rlenki.' *Sng. 18.49*

¹⁰ De qerlka ama lengi nev ama Langinka i murl ka nauirl dai nge taqen ma',

'Ngen i quasiaq ai ama Judaqena na ngen dai mager iv ama arlias per a ngen, i ngen de ngen ne ama Ngemumaqa aa liinka.' *Lo 32.43*

¹¹ De qerlka iang ama lengi nev ama Langinka nge taqen ma',

'Ngen mai i quasiaq ai ama Judaqena na ngen dai maikka mager ip ngen deraarl ne ama Slurlka aa rlenki. De ngen ama qaqet naver ama qerleng mai dai mager ip ngen deraarl ne ama Slurlka aa rlenki.' *Sng. 117.1*

¹² De qerlka ma Aisaia qa sil ma',

'Diiv iak ka ren namen ma Jessi aa liinka. I diip luqa qa ren iv ama King na qa ip ke uas te lura i quasiaq ai ama Judaqena na ra. Be lura dai diip ta tu araa qevep sever a qa de qurli ra de ver a qa ip diip ke sem mamerl na ra.' *Ais. 11.10*

¹³ De ama Ngemumaqa qa qurl a uut te ama lengi i qe muvuusep na nget be lunger aa dai mager ip kurl uut per a nget. De ngu raring sagel ka ip mager ip ngen dru a ngen a qevep malkuil, taqurla ip diip mager ip ke buup ngen ne ama arlias peviit de ngen ama uupka. De mager iv ama Qevepka ama Glasingaqa qe sem madlek na ngen ip diip kurli ngen de ver a qa ip ke sem mamerl na ngen.

Ma Paulus Aa Rletki

¹⁴ Guarigena, sa ngu taqat drlem ai maikka buup ngen ne ama atliirang, de aa ngen adrlem dai nget peviit, be mager ip ngene su na. ¹⁵ Dap sa ngua raqa teqerl a ngen sever iarang i qatikka ngu narliip ngen drlem sever iarang. I quasiaq ai ama qelep ngua, i raquarli ngut matna ne ama a ngimsevetki i ama Ngemumaqa qa qurl a ngua. ¹⁶ I qa rekmet na ngua ip ma Iesus Kristus aa maatpitka na ngua ip ngut matna barek lura i quasiaq ai ama Judaqena na ra. I ngut matna bareq ama Ngemumaqa i ngu su sever aa Lengi ama Atlunget. I ngua narliip nguut den se lura i quasiaq ai ama Judaqena na ra sagel ama Ngemumaqa, de ama Qevepka ama Glasingaqa dai mager ip ke tekmet na ra iv ama seserlta. De ngurl kuarl tem ta bareq ama Ngemumaqa ip taquarl ama ranbandemiis i maikka vem ka se nget.

¹⁷ Taqurla dai be maikka ama arlias per a ngua malai never ama tekmeriirang i ma Iesus ka sem madlek na ngua be ngut matna ver aa rletki bareq ama Ngemumaqa. ¹⁸ Diip kuasik ngul sil sever a qerang i qatikka ngua matna ver iirang ne gua dlek. Dap katikka diip ngul sil sevet liirang aa i ma Kristus ka sem madlek na ngua be ngua rekmet niirang. Be qatikka ne aa dlek be ngua men se lura i quasiaq ai ama Judaqena na ra be ra narligel ama Ngemumaqa. I ra narligel ka i raquarli ra tit kur ama lengi i ngua meraqen na nget de ngene liirang aa i ngua rekmet niirang. ¹⁹ De re narligel ama Ngemumaqa i raquarli ret lu ama rleriirang de ngen ama tekmeriirang ama barliirang muqas muqas, i iirang nget den ne ama Ngemumaqa aa

dlek. I ama Qevepka ama Glasingaqa qa sem madlek na ngua be ngut matna iirang. Be ngul sil ba ra ne ama Lengi ama Atlunget sevet ma Kristus aa tekmeriirang mai. I ngua rarles pet ma Jarusalem be ngua tit de ngul sil be savet ma Ilirikam. ²⁰ De qatikka vet gua rletki dai ai de masmas ngua narliip ngul sil ne ama Lengi ama Atlunget bareq ama qaqet pet lungera ama luqup i as kuasik tat drlem se ma Kristus. I ama rletki i qasa iak ka aar ma qi dai quasik ngu narliip ngua tat nada aa run ip ngut matna. ²¹ Dav ama Lengi i sa ra iil me nget dai sevet gua rletki, ma',

'Lura ama qaqet i quasiaq a qek ka sil ba ra sevet ma Kristus dai diip tet lu qa. De lura i quasik te narli sever a qa dai diip te taqat drlem.' *Ais. 52.15*

Ma Paulus Ke Narliip Ka Tit Savet Ma Jarusalem, De ma Rom, De ma Spain

²² Taqurla be qatikka luqia ama rletki dai ai de qi tekmet be quasik mager ip ngua tit sagel ngen. ²³ Dav iara dai ngua verleset ne gua rletki vet lunger iara ama qerleng. De qatikka sa ama ages i buup dai ai de ngu narliip ngua tirl ip ngus pas tem ngen. ²⁴ Taqurla dai aip lua i ngua tit savet ma Spain dai diip ngu aang de ngu vas tem ngen i ngua tu gua qevep taqurla. De nakka ngu narliip kurli ngu na ngen. I ngu at drlem ai diip gua arlias i qurli ngu na ngen, iv aip maget de diip ngen tat never a ngua i ngene reqerl a ngua ne ama aiska savet ma Spain. ²⁵ Dav iara dai ngua tit savet ma Jarusalem ip ngua tat never ama Ngemumaqa aa qaqet i ngut matna gel ta. ²⁶ I iara

ama Ngemumaqa aa qaqet pet ma Jarusalem dai quasiaq araa qerang. Be ama Kristenkena navet ma Masidonia de ma Akaia dai ama arlias per a ra de ra quarl te araa ranbandem ip ta tat nevet lura ama qaqet pet ma Jarusalem. Taqurla de ngu tal araa qelaing. ²⁷ Ii, ama revan i ama arlias per a ra de re tekmet taqurla, dai maikka mager ip te tekmet taqurla ip ta tat naver ama Kristenkena navet ma Jarusalem, i raquarli araa dinau gel ta. I raquarli ama Judaqena dai se mekai ra qurl lura i quasiaq ai ama Judaqena na ra re liirang aa iv iirang nge tat never ama qevepka. Taqurla be lura i quasiaq ai ama Judaqena na ra dai araa dinau ip ta tat never ama Judaqena se liirang aa iv iirang nge tat never ama qetdingki. ²⁸ Dai maikka diip ngu taqat lu iv ama qaqet pet ma Jarusalem i quasiaq araa qerang dai ra at lungera ama qelaing i sa ra quarl tem nget ip bareq a ra. Baip ngua verleset ne luqia ama rletki, de diip ngua tit savet ma Spain. Be lua ip diip ngua tit savet ma Spain dai diip mas per a ngua gel ngen ip ngus pas tem ngen. ²⁹ I nguat drlem ai aip ngua men sagel ngen, dai diip ngua ren se ma Kristus aa arlias sagel ngen i maikka nget peviit.

³⁰ Guarigena, ne auur a Slurlka ma Iesus Kristus aa rlenki de ne ngen ama arlem i ama Qevepka ama Glasingaqa qa qurl a uut dai maikka ngu snanpet na ngen ip maikka ngene raring madlek bareq a ngua vet gua rletki. ³¹ De ngene raring ip mager ip ngua tit meres ne lura navet ma Judia Provins i quasiaq ai ra tu araa qevep. De ngene raring ip lungeri iara ama ranbandem i ngua tit se nget bareq ama Ngemumaqa aa uis pet ma

Jarusalem, dai mager iv ama arlias per a ra ip ta ter a nget. ³² Taqurla dai qatikka ariq aiv ama Ngemumaqa qe narliip, dai qatikka diip gua arlias de ngua tit sagel ngen. De mager ip mas per a ngua quarla gel ngen. ³³ Ama Ngemumaqa i ai de qe tekmer iv ama uupka de auur a rlan, dai qatikka mager ip kurli qe na ngen mai. Ii maikka a revan.

16

Ma Paulus Ka Taqen Ne Ama Atlu Sagel Iari Ama Kristenkena

¹ Guariqena, ngu narliip ngen drlem ai auur aik ma Pibi dai maikka ama nanki ama atluqi. I qi dai sa ama barlki na qi varlen iari ama Kristenkena ver ama lautuqi vet ma Senkria. ² I ngen dru a ngen a qevep sever ama Slurlka dai ngu narliip ngen derarl se ma Pibi ip kurli qi, qi na ngen. I uut i ama Ngemumaqa aa uis dai maikka mager iv uure tekmet taqurla. De qerlka ariq aip ki narliip ngen derat never a qi se a qerang nanaa, dai qatikka mager ip ngen derat never a qi. I raquarli qi dai ai de medu qia tat never a ngua de qerlka ngene iari i ama quatta ngen ama nankina.

³ De ngene sil barek ma Prisila qi ne ma Akuila ai ngua quarl te gua arlem sagel iam. I iam dai gua rluaiam na iam i uuret matna ma Iesus Kristus aa rletki. ⁴ I ai de ian a ding senas be ama qares ip padai de ra veleng iam iv ian daat pet ngua ves, ip ngua dai ngu iames. Be maikka ngua taqen ne ama atlu sagel iam. De qerlka ngene lura nev ama lautu i de re ngingdemna ve araa vet i quasiq

ai ama Judaqena na ra, dai ra taqen ne ama atlu sagel iam.

- 5 De ngen daqen ne ama atlu sagel lura naver ama lautuqi i ai de re ngingdemna ve ian a vetki. De ngen daqen ne ama atlu sagel ma Epinitas, i maikka guaq aa. I ver ama qerlingki ma Asia dai mekai nge arlma na qa i qa tu aa qevep sevet ma Iesus be qa tit naser a qa.
- 6 De ngen daqen ne ama atlu sagel ma Maria, i luqia i sa qia matna ma dlek bareq a ngen.
- 7 De ngene sil ne gua arlem sagel ma Andronikas ke ne ma Junias. I iam namene gua qemuligl de mekai qurli iane na ngua ve ama karabus. De iam peviit men ama Aposelkena. De iam dai murl trlas tem iam mene ma Iesus nauirl dap ngua dai nasat.
- 8 De gua arlem sagel ma Ampliatas, i maikka guak i uun namen ama Slurlka.
- 9 De ngene sil ai gua arlem sagel ma Ebanas. I guak na qa i uunet matna raquarlna barek ma Kristus. De ngene sil ai gua arlem sagel guak ma Stakis i maikka qa na de gua rlan.
- 10 De ngene sil ai gua arlem sagel ma Apelis. I maikka uut lu aa mugunes i qa tit naset ma Iesus dai ama revan se qa. De ama atlu sagel ma Aristubulus aa liinka.
- 11 De mager ip ngene sil barek ma Herudiun ai ngua meraqen ne ama atlu sagel ka. I qa namene gua liinka. De ama atlu sagel ma Nasisas aa liinka, i lura i ra namen ama Slurlka.
- 12 De mager ip ngene sil barek ma Traipina qi

ne ma Traiposa, i liim aa i ianet matna bareq ama Slurlka. De ama atlu sagel ma Pesis i saqikka qi dai qia matna madlek bareq ama Slurlka.

¹³ De ngene sil barek ma Rufas ai ngua meraqen ne ama atlu sagel ka. I qa dai ama atluqa i qa tit naser ama Slurlka, de ama atlu sagel ngen aa nan i maikka qi dai raquarl ai uun mai a uune nan.

¹⁴ De maikka mager ip ngene sil barek lura iara i diip ngua tis araa rlen ai ngua mis ama atlu sagel ta. I ra, i ma Asinkritas, de ma Pligon, de ma Hemis, de ma Patrubas de ma Hemas de ngen auur ari ama Kristenkena i qurli ra, re na ra.

¹⁵ De mager ip ngene sil barek ma Pilologas ai ngua taqen ne ama atlu sagel ka, qe ne ma Julia, de ma Nerias ke ne aa qelatki. De ama atlu sagel ma Olimpás de ngen ama Ngemumaqa aa uis i ai de qurli ra, re na ra.

¹⁶ Baip lua i ngenet lu saver a na de maikka mager ip merlmerl vem ngen never a na de ngene sarl a ngen a ngerik kana ne ama atlu. De lura nep ma Kristus aa lautu vem nget mai nanari dai ra nem araa arlias sagel ngen.

Iari I Ai De Re Lenges Ne Ama Lautuqi

¹⁷ Guariqena, maikka ngu tekqel ngen ip maikka ngenet lu rik lura i ai de re barlmet ne ama lautu, dai de re kirlvem se ama lengi i mekai ngen mer a nget. Ai de re tekmet taqurla be ama qaqeraqa qe rat be lenges lenges na qa. Dai maikka mager ip ngene ngim temanau ne lura ama qaqet. ¹⁸ Lura raqurla, dai ai de quasiq ai ret matna auur a

Slurlka ma Kristus aa rletki. Kuasik. Dap katikka ret matna vet liirang aa ip te barlnas. De araa lengi ama treska vem nget, dai ngere kaak te lura i quasiaq araa a nge ama aa drlem. ¹⁹ Dap ngen, dai sa ama qaqet mai ra narli sever a ngen i ngene narligel ama lengi sever ama Slurlka ma Iesus Kristus. Taqurla be ama arlias per a ngua never a ngen. Dap maikka ngu narliip ngene taqat drlem se ama mugunes ne ama atlu. De quasik ngu narliip ngen drlem se ama viirang.

²⁰ De ama Ngemumaqa i qa uirl se uut be qurl uut maget, dai ama qares ip diip ke vin ma Satan manep de qa van a ngen te ama dlek ip ngen daleng me qa.

Iari I Ra Taqen Ne Ama Atlu Sagel Lura Vet Ma Rom

²¹ Gua rluaqa ma Timoti, i uun never ama rletki raquarlina, dai qa nem aa lengi ne ama atlu sagel ngen. De ma Lusius, de ma Jesun de ma Sosopata i ra dai nevet gua garliqa, dai ra nem araa lengi ne ama atlu sagel ngen.

²² De ngua ma Tetias, i ngua mer ama lengi na met ma Paulus de ngua iil me nget pe luqa iara ama langinka, dai ngua nem ama lengi ne ama atlu sagel ngen ne ama Barlka aa rlenki.

²³ De ma Gaius ka nem aa lengi ne ama atlu sagel ngen. I ai de uure ngingdemna ve aa vetki iv uure lautu. De ma Erastas i ai de qe uas te ama Gaman nanari aa qelaing, dai qa, qe ne ma Kuatas ian nem ama lengi ne ama atlu sagel ngen. ²⁴ De ngu nen auur a Slurlka ma Iesus Kristus ip ke kurl

a ngen mai te aa ngimsevetki. Maikka mager ip taqurla ba ngen.

Maikka Mager Iv Uut Taarl Ne Ama Ngemumaqa Aa Rlenki

²⁵ Maikka mager iv uut taarl ne ama Ngemumaqa aa rlenki. I qa dai mager ip ke sem madlek na ngen ne ama Lengi ama Atlunget i ai de ngul sil na nget, i lungera ama lengi dai sevet ma Iesus Kristus. I lungera ama Lengi ama Atlunget i as murl aanamek dai ama trleses pem nget. Dap sa iara dai vuk se nget sekgames. ²⁶ I murl ama Ngemumaqa aa Aamki-na-ra ta iil sevet liina, de iara dai uure sil bareq ama qaçet per ama qerleng mai. I raquarli ama Ngemumaqa, i luqa i ke iames masmas, dai qa tuqun iv uure tekmet taqurla. Katikka de diip lura i quasiaq ai ama Judaqena na ra dai diip mager ip ta tit kur aa gamansena. ²⁷ Katikka luqa iara ama Ngemumaqa dai qatikka qa i ama quanaska i aa drlem peviit. Be qatikka mager iv uut taarl ne aa rlenki ne ma Iesus Kristus masmas be quasik mager ip perlverleset.

Maikka a revan.

A SLURLKA AA LANGINKA AMA IAMESKA
The New Testament and Ruth in the Qaqet Language of
Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Kaket long Niugini

copyright © 1996 Papua New Guinea Bible Translation Association

Language: Qaqet

Translation by: PNG Bible Translation Association

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-10-31

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

2899de9a-fcdc-50f9-9b11-75696f7b3ec5